

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892. Andra Kammaren. N:o 23.

Tisdagen den 29 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 21 innevarande mars.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *V. L. Groll* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till ändrad lydelse af § 1 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862, och

angående tillstånd för Ystad—Eslöfs jernvägsaktiebolag att till riksgäldskontoret inbetala oguldna återstoden af ett bolaget beviljad statslån.

De kongl. propositionerna bordlades.

§ 3.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts i senaste sammanträdet aflemnade propositioner till Riksdagen:

angående dispositionen af Ottenby kungsladugård med underlydande;

angående pension å allmänna indragningsstaten åt aflidne Landshöfdingen m. m. Grefve N. H. R. B. Horns enka Ulrika Gustafva Charlotta Cornelia Horn, född Sjöcrona; och

angående upplåtelse till Stockholms stad af viss del af myntverkets tomt n:is 1, 2 och 8 i kvarteret Bryggaren å Kungsholmen.

§ 4.

Efter föredragning vidare af Herr *J. Andersons* i Tenhult på kammarens bord hvilande motion, n:o 192, hänvisades densamma till behandling af statsutskottet.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtanden n:is 8 och 37.

Andra Kammarens Prot. 1892. N:o 23.

Tisdagen den 29 Mars.

§ 6.

Herr *A. V. Ljungman* aflemnade två nya motioner:

n:o 193, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i syfte af förbättrad anordning af administrationen utaf rikets sötvattens- och östersjöfiskan, och

n:o 194, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af §§ 23 och 38 i fiskeristadgan den 29 juni 1852.

Motionerna bordlades.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *P. Andersson* i Högkil under fyra dagar från och med den 30 dennes.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial, n:o 38, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret; samt

lagutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 27, i anledning af väckt motion angående ändrad lagstiftning i syfte att fränskild hustru måtte erhålla rätt till införsel i mannens enskilda egendom, m. m.;

n:o 28, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser om lösöreköp;

n:o 29, i anledning af väckt motion angående framläggande af förslag till lag rörande ny lönereglering för rikets presterskap;

n:o 30, i anledning af väckt motion angående förändrad lydelse af § 57 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862; och

n:o 31, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande rubriken och ingressen till utskottets i andra punkten af dess utlåtande n:o 20 gjorda hemställan.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2, 46 e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.

Onsdagen den 30 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 23 dennes förda protokoll.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts i senaste sammanträdet bordlagda proposition till Riksdagen med förslag till ändrad lydelse af 1 § i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862.

Till behandling af statsutskottet öfverlemnades Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för Ystad—Eslöfs jernvägsaktiebolag att till riksgäldskontoret inbetala oguldna återstoden af ett bolaget beviljad statslån.

§ 3.

Efter föredragning vidare af herr *A. V. Ljungmans* på kammarens bord hvilande motioner, n:is 193 och 194, hänvisades desamma till behandling af Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 3.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången:

statsutskottets memorial n:o 38; samt
lagutskottets utlåtanden och memorial n:is 27, 28, 29, 30 och 31.

§ 5.

Till behandling företogs statsutskottets utlåtande, n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

*Angående
anställande
af fem post-
inspektörer
för distrikts-
förvaltning
inom post-
verket.*

Mom. a).

Utskottet hemstälde:

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag angående anställande af fem postinspektörer för distriktsförvaltning inom postverket med en aflöning af 5,500 kronor för en hvar, måtte för detta ändamål anslå ett belopp af 27,500 kronor samt till ersättning för mistning af uppbörds- och frimärkesprovision åt de kontrollörer och postexpeditörer vid postanstalterna, som beordras att tjenstgöra vid distriktsförvaltningarna, ett belopp af 7,000 kronor, eller tillhoppa 34,500 kronor, att uppföras under postverkets aflöningsstat, äfvensom dervid godkänna de förändringar i de å postverkets stater nu upptagna anslag, som Kongl. Maj:t i sammanhang med förslaget om anställande af postinspektörer ifrågasatt.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Hedin: Om, herr talman, uti den föredragna punkten i statsutskottets utlåtande mom. a) ginge ut på afslag och mom. b) på bifall till Kongl. Maj:ts förslag, i stället för att det nu är tvärt om, skulle jag varit belåten med detta utlåtande. Men nu är jag det icke, och jag kan icke annat än anhålla att kammaren måtte afslå hvad utskottet under mom. a) har framställt. Jag har icke lyckats öfvertyga mig om, att det af Kongl. Maj:t framställda förslaget om s. k. distriktsförvaltningar är lämpligt och kommer att leda till äsyftadt ändamål. Jag skall genast erkänna att man deremot kan invända, att jag icke har tillräckliga insigter i ämnet för att bedöma det och att således min öfvertygelse i det fallet icke kan betyda mycket, och dertill skall jag svara ja. Men jag har så mycket inhemtat i saken af fackmän, fullt sakkunnige personer, att det stöder den uppfattning, som jag redan förut vid genomläsandet af Kongl. Maj:ts proposition hade fått i ämnet. I alla händelser synes det mig riktigt, om Riksdagen skulle taga sig någon betänketid, hvilken ju icke behöfver blifva alltför lång.

Äfven de, som hålla på att detta förslag kan vara nyttigt och godt, måste väl medgifva, att utaf hvad i Kongl. Maj:ts proposition och statsutskottets utlåtande blifvit anfördt dock omöjligen kan framgå, att förslaget skulle vara nödvändigt eller trängande angeläget. Särskildt ber jag få erinra herr talmannen om hvad som inhemtas i utskottets utlåtande i slutet af sidan 26 och i början af sidan 27, der utskottet säger att »särskilda förhållanden synas utskottet i öfrigt göra genomförandet af den ifrågavarande reformen just nu synnerligen önskvärdt». Och sedermera anför utskottet såsom sådana omständigheter just någonting, som, så vidt jag förstår, endast talar för uppskof. Ty omständigheterna äro följande. »Först och främst skall, enligt hvad utskottet inhemtat, en annan med den nu omförmälda nära sammanhängande åtgärd jemväl i syfte att åstad-

komma en skärpt kontroll i fråga om uppbörden inom kort vidtagas. På grund af Kongl. Maj:ts beslut kommer nemligen från och med den 1 april innevarande år ett nytt reglemente angående medelsredovisningen vid postkontoren att tillämpas, enligt hvilket, bland annat, redovisningen, som förut med undantag allenast för enstaka postförvaltare egt rum kvartalsvis, skall för samtliga postförvaltare blifva månatlig». — Märk väl! reformen skall träda i kraft den 1 april innevarande år. Nu är det väl icke obilligt begärddt, att man då åtminstone får afvakta verkningarne utaf denna reform för att der- efter, sedan man inhemtat någon erfarenhet i detta afseende under t. ex. loppet af ett år eller mera, kunna bedöma i hvad mån verkningarne af denna reform kunna göra det föreliggande förslaget om distriktsförvaltningar öfverflödigt eller behöfva leda till någon modifikation af detsamma. Men utskottet har, som mig synes, besynnerligt nog, häraf blott dragit den slutsatsen, att genom en sådan anordning arbetet inom generalpoststyrelsen kommer att högst väsentligt ökas, och att det därför också vore nödvändigt att bevilja medel till de s. k. distriktsförvaltningarne. Om den förändring i postadministrationen, som skall träda i kraft den 1 april detta år, kommer, såsom troligt är, att medföra ökad arbete inom generalpoststyrelsen, så måtte det väl vara möjligt att under en icke allt för lång öfvergångstid något förstärka arbetskrafterna inom generalpoststyrelsen, under det man har tid på sig att vinna erfarenhet om hvad med denna reform till en början kan åstadkommas.

Redan detta är i mina ögon ett tillräckligt skäl för afslag å det föreliggande förslaget; men dertill kommer något annat. Förslaget är från början satt uti en otvetydig förbindelse med det så länge å bane varande projektet om en sammanslagning af post- och telegrafverken. Herr talmannen behagade finna, å sidorna 7 och 8 i statsutskottets utlåtande, att då departementschefen för Kongl. Maj:t anmälde Riksdagens skrifvelse af den 12 maj 1888 med anhållan om utarbetande af förslag till post- och telegrafverkens förenande under en gemensam styrelse, han uttalade den meningen bland annat, att uti utredningen af frågan borde ingå en undersökning, huru vida icke tyngden af ärendena inom postverkets centralstyrelse kunde i någon mån lindras. Derjemte yttrade han, att om på detta område en decentralisation kunde åvägbringas, hvarigenom postverkets öfverstyrelse befriades från bestyret med en mängd mindre viktiga ärenden, borde en sådan åtgärd icke allenast lända till fromma för handlingskraften hos denna styrelse, utan äfven kunna *underlätta* lösningen af frågan om post- och telegrafverkens förening. Det skulle således enligt det ursprungliga programmet vara ett af ändamålen med denna s. k. decentralisationsåtgärd, att lösningen af denna gamla fråga, som så länge har varit ett Riksdagens önskningsmål, skulle kunna underlättas. I hvad mån har nu detta syfte gått i uppfyllelse? Herr talmannen behagade finna utaf hvad som anföres å sid. 20 uti statsutskottets utlåtande, att departementschefen icke kunnat gifva generalpoststyrelsens förslag rörande den ifrågasatta decentralisationsåtgärden något annat vitsord, än att det *icke lägger svårigheter i vägen* för den ifrågasatta sammanslagningen; men han har icke uttalat, att för-

*Angående
anställande
af fem post-
inspektörer
för distrikts-
förvaltning
inom post-
verket.
(Forts.)*

Angående
ansällande
af fem post-
inspektörer
för distrikts-
förvaltning
inom post-
verket.
(Forts.)

slaget uppfyller det ändamål, som från början uppstälts för detsamma, nemligen att äfven kunna underlätta genomförandet af detta gamla önskningsmål. Under sådana förhållanden kan jag icke annat än med någon förundran erfaras, att statsutskottet tilltror sig att på sid. 27 i betänkancket förutsäga, att man skulle ha anledning att tro, att denna fråga om sammanslagning af de båda verken, som väcktes af Riksdagen redan år 1868, skulle kunna komma att inom en icke alltför aflägsen framtid förverkligas. När man ser denna uttalade förhoppning i ljuset af den bekännelse, som förekommer å sidan 9 i statsutskottets utlåtande — icke en bekännelse af statsutskottet, utan ett referat af regeringens åsigt — så kan jag för min del icke komma till någon annan åsigt, än att utskottets förhoppning om ett snart förverkligande af detta gamla önskningsmål är en illusion. Der förekommer nemligen följande högst märkliga yttrande: »Vid föredragning af komiténs berörda skrifvelse hade Kongl. Maj:t enligt beslut den 6 augusti 1891, jemte det komitén bemyndigats att vid fullföljande af sina arbeten utgå från det antagande, att frågan om det framtida ordnandet af post- och telegrafpersonalens samt dess enkors och barns pensionering komme att behandlas i sammanhang med den å bane bragta frågan om ordnandet af pensionsväsendet för statens öfrige civile tjänstemän och betjente, förklarar, att det förslag, som i fråga om de båda verkens förening kunde komma att af komitén utarbetas, icke, under förutsättning att detsamma i öfrigt vunne godkännande, torde komma att genomföras, innan frågan om det civila pensionsväsendet blifvit slutligen ordnad.»

Det är ungefär detsamma som att låta oss veta, att nog hafva vi med säkerhet att vänta ett halft sekel, innan vi kunna hysa någon förhoppning om, att Kongl. Maj:t skall allvarligen lägga hand vid verket för att åstadkomma denna förening, som Riksdagen uttalat sig för redan år 1868. Ty att tala om fullständig reglering af hela pensionsväsendet för statens öfrige civile tjänstemän, det är för hvar och en, som har någon kannedom om detta pensionsväsende och om de ytterst invecklade frågor, som der vid lag skola lösas, detsamma som att säga, att vi måste hänskjuta frågan om sammanslagning af post- och telegrafverken till en framtid, om hvilken det sannerligen icke är värdt för det nu lefvande släktet att bekymra sig. Det kan, synes det mig, nu icke vara skäl att Riksdagen släpper ur sina händer ett vapen, som den har för att påskynda — om öfver hufvud taget ordet »påskynda» kan användas i en sådan fråga — lösningen af denna gamla organisationsfråga. Uppenbart är vidare, att det icke är ådaga-lagdt, att införandet af dessa distriktsförvaltningar är påträngande eller nödigt; det kan det icke vara ens i deras ögon, som anse denna anordning vara en nyttig reform. Om Riksdagen afslår förslaget angående dessa distriktsförvaltningar för att afvakta resultatet af den reform, som skall träda i verket den 1 april 1892, lärer således ingen skada vara skedd. Riksdagen får då tillfälle att låta Kongl. Maj:t förstå, att den icke anser sig böra företaga frågan om dessa distriktsbefattningar till definitivt afgörande förr, än frågan om sammanslagningen af de båda verken har framskridit åtminstone så långt, att, om den icke kan på samma gång framläggas för Riksdagen, Kongl.

Maj:t åtminstone, när Kongl. Maj:t nästa gång framlägger förslaget om dessa befattningar, är i tillfälle att meddela Riksdagen, att nu har den gamla frågan om sammanslagning af de båda verken avancerat så långt, att Kongl. Maj:t kan framlägga frågan för Riksdagen om ett eller annat år eller något dylikt.

Det är af dessa i korthet anförda skäl, som jag finner mig för-
anlåten att anhålla om afslag å statsutskottets nu föredragna första moment i andra punkten.

*Angående
anställande
af fem post-
inspektörer
för distrikts-
förvaltning
inom post-
verket.
(Forts.)*

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen. Den siste talaren har till en början ansett, att den nu föreslagna institutionen icke skulle för närvarande vara trängande eller nödvändig. Denna fråga om tillsättande af distriktsinspektörer har senast varit före, om jag minnes rätt, år 1869 och var redan då föremål för Riksdagens behandling med anledning af önskvärdheten utaf en skarpare kontroll och decentralisation inom postverket. Men då sattes i fråga, att desse distriktsinspektörer skulle vara sådana, som på samma gång voro postmästare, det vill säga att de största postkontoren skulle hafva sina egna postmästare till inspektörer för vissa distrikt. Redan då hade behovet gjort sig gällande och då var likväl — om jag får trötta kammaren med några siffror — postverkets uppbörd icke större än 2,200,000 kronor årligen, under det att nu eller rättare sagdt under år 1890 denna uppbörd uppgår till icke mindre än 7,301,000 kronor. Redan på grund af dessa siffror kan man inse, att den föreslagna institutionen är mera trängande nu än då. Jag kan äfven hänvisa till andra uppgifter, som bevisa detsamma. Hvad beträffar afgående försändelser, har nemligen hela värdet af assurerade bref från 1869 till 1890 stigit från 271,000,000 kronor till 853,000,000 kronor. Sammalunda har beloppet af inlösta postförskotts-försändelser under nämnda tid stigit från 24,000 kronor till 2,597,000 kronor och postanvisningsmedlen ökats från 2,112,000 kronor till 16,721,000 kronor. Antalet afgångna försändelser af alla slag har likaså under denna tid ökats från 12,700,000 till 118,600,000, allt i runda tal. — Jag skulle med många andra siffror kunna styrka, att göromålen inom poststyrelsen tilltagit i högst förvånande grad för dem, som skola bereda och handlägga dit inkommande ärenden. Att nu bibehålla organisationen af styrelsen och förvaltningen af det hela så sammandragen med, så att säga, alla dess trådar i en hand synes blifva alltmera svårt, särskildt när det gäller att utöfva en kontroll, som anses nödig och nyttig — och denna kontroll är verkligen nödvändig. Det har offentliggjorts, att under omkring tio år hafva icke mindre än tjuguen rätt betydande balansmål rörande postmedel blifvit anhängiggjorda inför olika domstolar. Man kan ju icke lemna någon uppgift om, huru många dylika balanser skulle kunnat genom en strängare kontroll blifva upptäckta under dessa år, men som nu icke observerats på grund af bristande kontroll. Endast genom en sådan kontroll, som kan göras direkt, hastigt och oväntadt, kan man vänta att erhålla verkliga upplysningar om, huru det står till med den högst betydande uppbörd, som går genom postkontoren. Jag anser därför, att det är af verkligt

Angående
anställande
af fem post-
inspektörer
för distrikts-
förvaltning
inom post-
verket.
(Forts.)

stor betydelse, att en sådan kontroll kommer att utöfvas. — Den siste talaren sade också, att, eftersom ett nytt reglemente för postverket snart skall tillämpas, enligt hvilket dess redogörare skola åläggas att redovisa influtna medel för hvarje månad i stället för kvartalsvis, man då först borde skaffa sig erfarenhet om, huru vida detta medel att utöfva kontrollen skulle vara tillräckligt eller icke. Jag ber med anledning häraf få erinra samma talare om något, som han äfven medgaf, nemligen om det ökade arbete för centralstyrelsen, som måste blifva en följd af kontrollen öfver och granskningen utaf dessa månadligen inkommande redogörelser. Detta medel att åstadkomma en verksammare kontroll måste ju komma att öka i stället för att aflyfta den redan nu alltför tunga börda, som styrelsen uppbär för att rätt kunna fylla sin plats. Jag ber dessutom få anmärka, att det hvarken från Kongl. Maj:ts eller poststyrelsens sida varit meningen, att dessa inspektörer skulle vara till uteslutande, eller ens hufvudsakligen, för kontrollens skull. Hvar och en, som läst betänkanudet, torde finna, att dessa personers uppgift skulle blifva ganska mångfaldig, äfvensom att deras expedition komme att blifva mycket vidt-omfattande. Man kan icke neka till, att det gått bra långt, då en centralstyrelse skall behöfva afgöra en mängd obetydliga mål, hvar-till t. ex. höra frågor angående inköp af de minsta inventarier till postkontoren på landsbygden. Dylka frågor afgörande måste medgifvas mellanmyndigheter, sådana som de här föreslagna inspektörerne. Sådant har Riksdagen äfven beslutat i fråga om skogsinspektörerne, nemligen att de skola hafva en viss frihet beträffande afgörandet af en del frågor. Det vore önskligt, om i många grenar af förvaltningen funnes sådana instanser. Sådana distriktsförvaltningar, hvarom här är fråga, hafva också, såsom man kan se af utskottets utlåtande, blifvit införda i olika främmande länder, exempelvis i Tyska riket, Österrike, Ungern, Storbritannien och Irland, Ryssland, Frankrike, Grekland, Nederländerna, Belgien och Schweiz samt slutligen äfven delvis i Bayern. Alla dessa länders distriktsförvaltningar äro inrättade i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det system, som här nu föreslagits, under det att några få länder använda det system, som sattes i fråga inom riksdagen år 1869, enligt hvilket, såsom jag nyss nämnde, postmästarne i de större städerna skulle jemte uppehållandet af postmästartjänsterna fungera, hvar och en inom sitt distrikt, såsom inspektörer. Denna anordning är införd i Portugal, Spanien och Italien. Om införandet af en sådan här i landet har visserligen icke den ärade talaren uttalat någon önskan, och följaktligen har han heller icke sagt — hvad man dock kunnat vänta — att det af besparingsskäl skulle vara bättre att taga nämnde postmästare till inspektörer, än att skapa nya platser med en hel liten stab af tjänstemän. Något sådant har han icke påyrkat, och jag skall därför icke uppehålla sig härmed. Då dessutom endast några få länder i Europa tillämpa detta system, så läser det väl heller icke kunna på allvar komma i fråga.

Jag kan icke förstå, hvarför man skall vänta med att tillämpa en reform, som måste erkännas vara nyttig, och med afseende å hvilken jag tror mig hafva ådagalagt, att den, hvad uppbörsredo-

visningarna beträffar, icke alls bör lägga hinder i vägen för tillämpningen af en ännu effektivare kontroll, och derigenom också så mycket mindre belasta styrelsen med arbete. Hvarför skall man under sådana omständigheter uppskjuta reformen? Orsaken härtill har talaren ganska tydligt och öppenhjertigt tillkännagifvit vara, att man genom ett sådant uppskjutande hade ett vapen i händerna att tvinga fram den fråga, hvori man föreställt sig, att Kongl. Maj:t icke vill gå Riksdagens uttalade önsknings till mötes. Det vore väl märkvärdigt, om icke Riksdagen skulle kunna godkänna ett förslag, i och för sig godt, hvilket Kongl. Maj:t framställt och som vore till gagn för en så stor gren af förvaltningen, som postverket är, blott utaf det skäl, att Kongl. Maj:t, såsom Riksdagen föreställt sig, icke vill uppfylla en dess önskan om erhållande af ett förslag till sammanslagning af post- och telegrafverken. Jag tycker, att ett sådant skäl icke är rätt lämpligt att begagna. Åtminstone anhåller jag för min del såsom Konungens rådgifvare, att dylika skäl icke må begagnas mot mig. Ty jag skall, vill Gud, alltid föreslå Kongl. Maj:t att handla i enlighet med, hvad jag efter bästa samvete kan finna vara för landet bäst och nyttigast! Några sådana medel skola icke verka hvarken för eller emot i afseende å det sätt, hvarpå jag skall tillåta mig att behandla frågan om sammanslagningen af de båda verken. Rörande denna fråga säger emellertid talaren, att det skall komma att dröja decennier eller kanske ett halft sekel — (jag tror han sade så) — innan något förslag om pensionsväsendet kommer att af Kongl. Maj:t framläggas för Riksdagen. Jag kan icke svara för det. Men jag hoppas, att det icke må dröja så länge. En anledning att tro, att det icke bör kunna dröja på långt när så länge, som här förespeglats, har jag i kannedomen derom, att de män, som arbeta uti den komité, som har denna fråga om hand, känna till förhållandena och äro vana vid sådant arbete. Det är verkligen många svårigheter förenade med denna sak. Kammaren torde hafva sig beaktat, att det anses vara behöfligt, att civilstatens pensionskassa, för att kunna fullgöra de förbindelser den har, förstärkes-ytterligare med ett kapital af sju millioner kronor. Man kan ju icke, när en sådan brist blifvit uppdagad, en brist, som också kommer att ökas år för år, om det får fortgå på samma sätt som hittills, låta en sådan utredning uppskjutas till en aflägsen framtid; kassans ställning skulle ju på det sättet komma att blifva alldeles ohållbar. Frågan måste således lösas på ett eller annat sätt. Jag ber att få nämna i sammanhang med detta, att komiténs uppdrag gäller antingen uppgörandet af ett förslag om förening af alla de civila verkens pensionsväsen eller möjligen utskiftandet af postverket ur civilstatens pensionskassa och i så fall, om möjligt, dess sammanslagning med telegrafverket; derigenom skulle frågan möjligen blifva hastigare löst. Men jag ber att få upplysa om, att en förening i pensionsväg med telegrafverket är svår att åstadkomma, därför att telegrafverket har bland de fördelaktigaste pensionsvilkor, som något verk har. Derfor skall det kosta ganska mycket, för det verk, som skall, så att säga, köpa sig in efter samma pensionsgrunder.

Hvad beträffar dessa tilltänkta inspektörers ställning med hän-

*Angående
anställande
af fem post-
inspektörer
för distrikts-
förvaltning
inom post-
verket.
(Forts.)*

*Angående
anställande
af fem post-
inspektörer
för distrikts-
förvaltning
inom post-
verket.
(Forts.)*

seende till en eventuel sammanslagning af de båda verken, är det konstateradt, att de icke lägga hinder i vägen för något sådant. Mera kan man icke rimligtvis begära. Man skulle kunna säga, att då sådana inspektörer skulle finnas, enligt Kongl. Maj:ts åsigt, äfven efter sammanslagningen, de skulle kunna befordra densamma. Jag är ledsen, att icke det ordet blifvit valdt af Kongl. Maj:t. Men man kan ju vara nöjd med att man kan säga, att de icke lägga hinder i vägen. Det bör därför icke vara något, som hindrar den ärade talarren eller någon annan att bifalla Kongl. Maj:ts förslag, då man kan säga att de ifrågasatte inspektörerna icke skulle lägga hinder i vägen för den så mycket åtrådda sammanslagningen.

Jag tror icke, att jag för ögonblicket behöfver upptaga kammarens tid längre, ehuru jag mycket gerna skall fortsätta diskussionen, om så skulle erfordras.

Herr Waldenström: Det är egnadt att väcka uppmärksamhet, att i statsutskottets betänkande vid denna punkt icke förekommer någon reservation, då man likväl genom tidningar och annorledes haft sig bekant, att stor meningsskiljaktighet inom utskottet varit rådande, så att lika stått mot lika, och att det endast varit genom kompromiss, som Kongl. Maj:ts förslag har lyckats få en afgörande majoritet inom utskottet.

Att någonting måste göras i decentralisationsväg tror också jag. Och om jag icke själf är i tillfälle att bedöma den frågan, måste jag dock i den delen lita på de myndigheter, som förklarar det vara nödvändigt — och det icke från i går utan redan för mer än tjugu år tillbaka. En annan sak är emellertid, hvad en sådan decentralisation skulle åsyfta, och huru den bör åstadkommas. Decentralisationens huvudändamål skulle vara, så vidt jag kan förstå, att befria generalpoststyrelsen från den närmaste tillsynen öfver lokalförvaltningarna. Detta var ock, hvad som föresväfvade generalpostdirektör Roos, då han i skrifvelse till Kongl. Maj:t 1869 föreslog, att denna decentralisation skulle tillgå på det sätt, att uppsigten öfver postförvaltarne, postbefordringen och postutvexlingen inom vissa distrikt (9 à 12 föreslogos) skulle uppdragas åt en af postförvaltarne i samma distrikt. Han framhöll derjemte, att det icke var lämpligt, på sätt inom tullverket och telegrafnärättningen då egde rum och ännu i jernvägsförvaltningen är fallet, att särskilda distriktschefer anställes i postverket. Så vidt jag har mig bekant, hafva ock i tullverket så väl som i telegrafnärättningen de ökade göromålen nödgat till indragning af dessa mellanvarande myndigheter för att åstadkomma en snabb expedition. Just det som generalpostdirektör Roos tillstyrkt har nu Kongl. Maj:t icke upptagit, och det som han afstyrkt och särskildt påpekat såsom olämpligt, det har Kongl. Maj:t upptagit uti sitt förslag.

Då enligt Kongl. Maj:ts förslag hufvudsaken är, att postverkets och allmänhetens intressen skola tillgodoses genom lämplig decentralisation, så tyckes det vara klart, att sådant skulle befordras bäst genom att hafva flere och smärre distrikt än genom att hafva färre och större. Naturligtvis måste allmänhetens tillfälle att sammanträffa

och att afhandla angelägenheter med inspektörerna blifva större, ju smärre distrikten och ju flere inspektörerna äro. Men till detta kommer nu det, som jag i likhet med herr Hedin anser vara en mycket viktig omständighet, nemligen att jag tror, att det är olämpligt att definitivt anställa fem sådana här mellanmyndigheter eller distriktsförvaltningar medan frågan om sammanslagning af post- och telegrafverken ännu sväfvat i det ovissa. Det är mycket bra, att man får höra, att dessa mellanmyndigheters upprättande icke kommer att förhindra sammanslagningen. Det torde emellertid vara svårt att bilda sig ett bestämdt omdöme derom, då man icke ens är på det klara med de allmänna grunder, på hvilka den påtänkta sammanslagningen möjligen skulle komma att ske. När den en gång komme till stånd, kunde det därför komma att yppa sig många nu oförutsedda svårigheter och oberäknliga omständigheter, som skulle göra, att man önskade, att dessa mellanmyndigheter vore sin kos. Jag skall därför på dessa grunder anhålla att få instämma i herr Hedins yrkande om afslag på utskottets hemställan. Jag gör det så mycket hellre, som utan tvifvel den nu föreslagna anordningen skulle blifva för statsverket dyrare än den af generalpostdirektör Roos föreslagna, hvartill kommer, att jag är alldeles viss uppå, att Riksdagen icke af Kongl. Maj:ts förslag fått någon föreställning om de blifvande kostnaderna för detta arrangement utan allenast om de närmaste. Jag förstår väl, hvarför Kongl. Maj:t icke velat inlåta sig på kostnadsberäkningar för framtiden. Men jag tror, att Riksdagen bör taga äfven den saken i noggrant öfvervägande, och då jag icke anser frågan vara af synnerligen brådskande natur, så att den icke skulle kunna något litet anstå, skall jag be att få yrka afslag på Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Angående anställande af fem post-inspektörer för distriktsförvaltning inom postverket.
(Forts.)

Herr Persson i Mörarp: Den näst föregående ärade talaren, uttalade sin förundran öfver, att icke några reservanter antecknat sig mot bifall till den föredragna punkten, eftersom han genom tidningar och från andra håll hört uppgifvas, att det rådt stor meningsskiljaktighet inom statsutskottet vid behandlingen af denna fråga. Jag skall be att få upplysa honom i det hänseendet, att det är ofta som meningsskiljaktighet kan råda i ett utskott i afseende på en sak, och att en minoritet inom utskottet, som får gifva vika för majoriteten, icke alltid uttalar sin reservation skriftligen till utskottets betänkande. Det är icke första gången något sådant händt, hvadan jag tror, att den anmärkningen icke var så synnerligen befogad.

Han slutade med att tala om att kostnaden för sakens ordnande på det sätt, som föreslagits af Kongl. Maj:t och af statsutskottet tillstyrkts, skulle blifva större än om man gått i den riktning, som på sin tid, år 1869, föreslogs af generalpostdirektör Roos. Jag ber att få fästa hans och kammarens uppmärksamhet på att den utveckling, som postverket sedan den tiden erhållit och hvarom vi nyss hört några uppgifter från statsrådsbänken, är af den omfattning, att sannerligen icke det förslag, som i sin tid framlades af generalpostdirektör Roos, nu skulle vara tillfyllestgörande för att tillgodose ifrågakvarande behof. Det upplystes åtminstone inom statsutskottet

*Angående
anställande
af fem post
inspektörer
för distrikts
förvaltning
inom post-
verket.*

(Forts.)

att i stället för då ifrågasatte 9 personer, åt hvilka ifrågavarande uppdrag skulle anförtros, det nu skulle behövas omkring 30.

Han framhöll ock, att han trodde för sin del, att det i afseende å de förvaltningsåtgärder, som skulle tillkomma vederbörande inspektörer, vore bättre att hafva smärre distrikt. I stället för nu föreslagna 5 skulle det, enligt hans förmenande, vara lämpligare att hafva ett större antal. Jag får dock säga, att jag tror, det en sådan decentralisationsåtgärd bör hafva sina tillbörliga gränser och icke alltför långt utsträckas, på det att icke det måtte blifva alltför stor olikhet i det hänseendet inom de olika distrikten; vissa olägenheter skulle onekligen uppstå genom inrättandet af ett alltför stort antal distrikt.

Jag tror mig härmed hafva besvarat hans hufvudsakliga anmärkningar.

Det föreföll mig, som om herr Hedins hufvudsakligaste argument mot bifall till statsutskottets förslag skulle vara det, att, om man bifaller Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag, man icke har att förvänta den af Riksdagen för lång tid tillbaka såsom ett önskningsmål framställda sammanslagningen af post- och telegrafverken. Jag kan och vill naturligtvis icke uppträda som spåman i det hänseendet. Men det synes mig, som om den nu föreslagna åtgärden icke skulle förhindra sammanslagningen utaf ifrågavarande embetsverk. Det är väl icke heller möjligt, att den genom antagandet af detta förslag skulle blifva uppskjuten längre tid än hvad nödvändigheten kan kräfva.

Herr Hedin uppgaf att han af fackmän, förtrogne med förhållandena, hört uppgifvas, att den föreslagna förändringen mycket väl kunde anstå en tid eller att saken kunde ordnas på annat sätt. Jag ber att derpå få svara, att jag tror, det fackmännens uppgifter i det hänseendet äro af vidt skilda slag. Jag tror, att det finnes minst lika många fackmän för denna reform som mot den. Det är efter min uppfattning en absolut nödvändighet att vidtaga någon åtgärd i det ena eller andra hänseendet för reformerande af de förhållanden, hvarom nu är fråga; det gäller ju ett så betydelsefullt embetsverk som postverket, med den ofantliga utveckling, som detta erhållit på snart sagdt alla områden inom sitt förvaltningsgebit. Och den som har någon liten kännedom om de små ärenden, hvilka nu måste afgöras af centralstyrelsen, förstår reformens nödvändighet. Det kan t. ex. gälla att på landet förflytta en liten postanstalt från ena platsen till den andra; en sådan obetydlig sak kan i närvarande stund vålla uppskof det ena halfåret, ja det ena året efter det andra, blott derigenom att underordnade myndigheter och tjänstemän skola höras i frågan, till dess densamma slutligen skall afgöras af den centrala embetsförvaltningen. Dertill kommer också, såsom redan påpekats af herr finansministern, en del andra frågor såsom om uppköp af snart sagdt de minsta saker, och äfven andra ärenden, som nu skola afgöras af den centrala förvaltningen. Är det någonstädes som behöf förefinnes att decentralisera förvaltningen, så är det vid ett sådant embetsverk, som postverket. Jag för min del tror därför, att öfvervägande skäl finnas för ett bifall till statsutskottets förslag. Herr Hedin sade, att om det varit så, att statsutskottet tillstyrkt hvad det

afstyrkt i nästa punkt och tvärt om här afstyrkt hvad det tillstyrkt, så skulle han kunnat vara med derom. Jag tror för min del, att man bör göra tvärt om. Här afser man att vidtaga en anordning till postverkets förbättring och i nästa punkt afser man åter en åtgärd, som rör embets- och tjänstemännens förhållanden; och jag tror, att man bör i främsta rummet se till embetsverkets och först i det andra till tjänstemännens fördelar. Jag anhåller om bifall till statsutskottets förslag.

*Angående
anställande
af fem post-
inspektörer
för distrikts-
förvaltning
inom post-
verket.
(Forts.)*

Häruti instämde Herrar *Pehrson* i Törneryd och *Eriksson* i Mörviken.

Herr *Jonsson* i Hof: Det är mycket riktigt, såsom talaren på gefleborgsbänken anmärkte, att så väl på afdelningen som å utskottet skilda åsichter förefunnos rörande denna punkt, när frågan förelåg till behandling, men skiljaktigheten i meningar gälde ingalunda, huru vida man skulle välja den ena eller andra formen för dessa mellanmyndigheter, utan den gälde blott, huru vida ett bifall till punkten a) kunde ha en gynsam eller ogynsam inverkan på den blifvande sammanslagningen af post- och telegrafverken. Jag får säga, att jag till en början stod på samma ståndpunkt som herrar *Hedin* och *Waldenström* i afscende på uppfattningen, huru vida ett sådant bifall skulle kunna befordra sammanslagningen af de båda verken. Men under fortgången af öfverläggningarna blef jag mer och mer öfvertygad om att denna omständighet icke borde kunna hafva någon inverkan på den blifvande sammanslagningen, emedan först och främst de mellanmyndigheter, som här äro i fråga icke komma att tillsättas på fast stat utan på förordnande och således äro i en rörlig form hvarigenom en omplacering, derest fem distrikt skulle visa sig vara för få och stationerna icke från början blifvit lyckligt valda, är lätt verkställd. Rörande sjelfva sammanslagningsåtgärden tror jag, att hvad statsutskottet sagt är riktigt, eller att dessa mellanmyndigheter, som bättre än generalpoststyrelsen kunna känna till de olika förhållanden, som på hvarje ort göra sig gällande och kunna återverka på sammanslagningsfrågan, skola blifva till god hjälp vid denna frågas afgörande, derigenom att de kunna komma med lokala utredningar i bättre form än sjelfva centralstyrelsen. I afseende på formen för dessa mellanmyndigheter, eller huru vida den form, som här är föreslagen, eller den, som generaldirektör *Roos* på sin tid framhöll, skulle vara den bästa, får jag fästa uppmärksamheten på, att det är en ganska väsentlig skillnad mellan det sätt för decentralisationen, som han tänkt sig och det sätt som nu är föreslaget. Först och främst skulle den kontroll eller inspektion eller hvad man vill kalla den, som *Roos* afsåg, ligga i handen på postmästare. Det är dock naturligt, att en postmästare, som är bunden af sin tjänst, icke skulle kunna på samma sätt som dessa fristående myndigheter handlägga sådana frågor eller vidtaga de anordningar, som erfordras, eller göra de inspektioner, som kunna ifrågakomma. Dessa postmästares verksamhet enligt det *Roos*'ka förslaget skulle hafva blifvit af en annan och mycket mindre omfattning än de myndigheters, hvarom här är fråga. Skiljaktigheten i kostnad

Angående anställande af fem postinspektörer för distriktsförvaltning inom postverket.

(Forts.)

mellan de olika anordningarna är icke heller särdeles stor. Men äfven om å ena sidan distriktsförvaltningen efter den Roos'ka metoden skulle bli billigare, så medför den å andra sidan den olägenheten, att de nuvarande jernvägspostinspektörerna då icke skulle kunna indragas, och dessa representera icke så obetydliga kostnader, så att om man sammanlägger det ena med det andra, så skulle den nu ifrågasatta anordningen icke bli egentligen dyrare än den af honom föreslagna, men befogenheten i afseende på sjelfva verksamheten och arbetet blifva rätt mycket större. Vid valet mellan dessa mellanmyndigheter har jag därför icke en enda stund tvekat att gifva företrädet åt de nu föreslagna mellanmyndigheterna framför de af Roos 1869 föreslagna. Sjelfva hufvudfrågan är, såsom redan nämnts, huru vida denna anordning skulle kunna anses verka hinderligt för sammanslagningen af post- och telegrafverken. Men när jag tänkt mig närmare in i saken och hört de skäl, som från ömse sidor blifvit framställda, får jag bekänna, att jag stannat vid det resultatet, att jag icke kan tro, att ett bifall till punkt a) skulle komma att verka hinderligt för sammanslagningen. Det har varit hufvudskälet, hvarför vi inom utskottet varit temligen ense om att förorda bifall till denna punkt, och jag ber äfven därför att nu få yrka bifall till densamma.

Herr Hedin: Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har med någon förtrytelse till besvarande upptagit min erinran, att Riksdagen icke borde ur sin hand släppa ett vapen, som den ännu har till sitt förfogande. Han säger: kan det vara rimligt att afvisa ett förslag, som är godt och nyttigt, därför att, om jag icke tager detta förslag, jag har ett medel kvar att framtinga något annat, som jag företrädesvis önskar. Ja, herr talman, jag tillåter mig säga: det är ganska rimligt. Men nu förhåller det sig dessutom så, att utgångspunkten för mig var det af mig och af personer, som förstå saken bättre än jag och herr finansministern och vi båda tillsammans, hysta tvifvel om förträffligheten af denna reform. Det var min utgångspunkt. Men äfven om jag vore lika fullt öfvertygad om det förträffliga i denna reform, som jag nu hyser tvifvel derom, så får jag säga, att en i och för sig nyttig åtgärd, som dock icke är trängande nödvändig, kan jag med godt samvete låta anstå, för att icke genom den lägga hinder i vägen för något väsentligare, som jag åsyftar.

Vidare har herr finansministern varit frikostig på löften om huru han utan påtryck från Riksdagens sida skall förfara i afseende på den ifrågasatta sammanslagningen. Jag kan icke veta, huru länge herr finansministern sjelf tror, att han kommer att stanna på den plats han innehar, derom har jag ingen aning; men, utan att djerfvas uttala någon profetia, nog är jag viss om, att han icke kommer att lägga hand vid den slutliga sammanslagningen af post- och telegrafverken.

Herr finansministern bör icke säga, att lösningen af frågan om det civila pensionsväsendet icke behöfver anstå någon längre tid, därför att den är under handläggning af en komité, sammansatt af personer, som äro i saken hemmastadde. Att få ett komitébetänkande till stånd, i en stor och vidlyftig fråga, det är en sak. Det kan gå skäligen lätt, men att från ett komitébetänkande i en sak komma

till sakens lösning genom ett beslut af Kongl. Maj:t och Riksdagen är något annat. Och att Kongl. Maj:st fortfördighet lemna åtskilligt öfrigt att önska, derom ber jag få nämna ett litet exempel till herr finansministerns tjänst. Om herr finansministern önskar kontrollera min uppgift, hänvisar jag honom till den sedvanliga bilagan till justitieombudsmannens årliga berättelse till Riksdagen. Han skall der finna, att i finansdepartementet hvilat ännu ett ärende, som väcktes af rikets ständer genom en skrivelse af den 25 juni 1863, för att nu icke tala om andra ärenden, som hvilat i tjugu eller öfver tjugu år så väl i finansdepartementet som i andra departement.

Angående anställande af fem post-inspektörer för distriktsförvaltning inom post-verket.
(Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Jag undrar icke alls på, att den siste talaren, då han icke ansåg denna reform eller institution vara trängande eller nödvändig, ville afslå densamma. Men hade han i likhet med mig och statsutskottets ledamöter ansett den vara trängande, så är det min uppfattning, att det icke kan vara rätt att begagna sig af detta vapen (ett afslag) för att tvinga fram en reform, som icke har direkt med detta förslag att göra, då det blifvit ådagalagdt och temligen allmänt inses, att detsamma icke lägger något hinder i vägen för den så ifrigt efterlångtade och åtrådade sammanslagningen af post- och telegraf-verken.

Huru vida jag kommer att lägga hand vid framläggandet af pensionsfrågan, som så nära sammanhänger med frågan om de båda verkens förening, det är en sak, jag icke känner eller tillåter mig profetera om, fastän den ärade talaren profeterat, att jag icke skall göra det. Om jag för resten icke blefve den, som komme att framlägga den kongl. propositionen, nå väl, så mycket mindre kan det vara skäl att begagna detta vapen mot mig, ty då rör det mig icke.

Herr Hedin: Ja, men så mycket mindre skäl är det då, herr finansminister, att afgifva löften, hvilkas realiserande ligger i en aflägsen framtid.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Jag anhåller, att kammaren icke måtte uppfatta mina ord så, som om jag dermed velat gifva några löften i afseende å den tid, då ett komitébetänkande i pensionsfrågan kan varda för Riksdagen framlagdt. Jag har allenast sagt, att den frågan är lagd i händerna på skicklige män, som arbeta på dess lösning och känna sin sak. Jag hoppas, att snart nog, och långt förr än den ärade talaren antager, komiténs arbete skall vara färdigt att föreläggas Riksdagen. Huru vidlyftigt detta arbete än må vara, så mycket anser jag mig dock kunna säga. Men dermed har jag icke lofvat någonting.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad; och sedan propositioner af herr talmannen gifvits å de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Angående
beredande af
semester för
tjenstemän-
nen vid di-
striktför-
valtningarna
inom post-
verket och
postanstal-
terna.

I mom. b) hemställde utskottet, att hvad Kongl. Maj:t föreslagit angående beredande af semester utan minskning i inkomster å tjensten för tjenstemännen vid distriktsförvaltningarna och postanstalterna icke måtte af Riksdagen bifallas.

I fråga härom anförde nu:

Herr Nilson från Lidköping: Jag har icke begärt ordet för att yrka afslag å utskottets hemställan i det nu föredragna mom. b); ty jag vet alltför väl, att gent emot utskottets *enhälliga* afstyrkande det icke skulle löna sig att framställa ett dylikt yrkande. Likväl kan jag icke afhålla mig från att här uttala min varma sympati för det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget om beviljande af en månads årlig semester åt posttjenstemännen, och jag beklagar, att denna framställning icke vunnit afseende inom statsutskottet. Mig förefaller det rent utaf obarmhertigt att vägra posttjenstemännen den begärda förmånen. Vi känna litet hvar, att det sannolikt icke finnes någon enda klass af tjenstemän, som har ett sådant slaf- och släparbete som posttjenstemännen. Derför äro de också i största behof af någon tids hvila från sitt arbete, som räcker året om, dagarna i ända och ofta äfven om nätterna. Detta har utskottet visserligen icke förnekat; men utskottet har ansett, att med frågan borde få anstå, till dess förslaget om post- och telegrafverkens sammanslagning blifvit afgjord. Jag undrar emellertid, om icke då posttjenstemännen få allt för länge vänta på sin semester; ty äfven om en sådan sammanslagning blir af regering och Riksdag godkänd, så får man likväl utaf Kongl. Maj:ts proposition veta, att frågan ändå icke dermed är afgjord, utan att det slutliga genomförandet af de båda verkens förening icke kan ske, förrän det civila pensionsväsendet blifvit slutligen ordnad. Då man nu känner den civila pensionskassans miserabla ställning med en brist af sju millioner kronor, så kan man också lätt tänka sig, att den tidpunkt är ganska aflägsen, då ordnandet af denna kassa hunnit verkställas. Ehuru väl chefen för finansdepartementet i dag yttrat, att denna fråga är så trängande, att den icke kan komma att uppskjutas alltför länge, så vet man likväl icke, huru vida Riksdagen är sinnad att så snart gifva sitt bifall till ett dylikt ordnande. Är det nu, såsom jag vågar påstå, billigt, att posttjenstemännen erhålla den föreslagna semestern, och kan detta låta sig utföras med så ringa årlig kostnad som tjuguet tusen och några hundra kronor, så vet jag icke, hvarför man skulle uppskjuta till en aflägsen framtid att bevilja denna semester.

Jag har redan sagt, att jag icke kommer att göra något yrkande; men om så skulle hända, att frågan blir föremål för votering, då kommer jag, herr talman, att rösta för afslag å mom. b) och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Romberg: Herr talman! mine herrar! Jag underskattar ingalunda det svåra och mången gång ytterst grannlaga i det uppdrag, som åligger statsutskottet, då det har att taga under utredning och ompröfning alla dessa äskanden, som till Riksdagen inkomma, i

penningeväg. Men jag undrar, om icke utskottet vid behandlingen af detta mom. b) gått väl hastigt till väga vid åstadkommande utaf sin utredning. Det synes mig, som om det här först varit af nöden att taga före och besvara den frågan, huru vida ett bifall till den begäran, som af posttjenstemännen blifvit framställd, kunde anses vara öfverensstämmande med rättvisa och billighet. Jag vill fästa uppmärksamheten på, att utskottet icke alls befattat sig med den saken eller yttrat sig derom.

För det andra borde man väl hafva tillsett, huru vida det verkliga är så, som det blifvit framhållet från regeringens sida, att staten kan hafva någon nytta eller något intresse af en sådan anordning, som här blifvit föreslagen, huru vida derigenom kan åstadkommas en bättre och mera regelbunden kontroll med afseende å den uppbörd, som åtföljer vissa af dessa tjänster inom poststaten. Icke heller denna punkt har blifvit utaf statsutskottet berörd.

Vidare och till sist hade det väl, för åstadkommande af en verklig sakutredning, kräfts att man visat, huru vida anordnandet af semester för posttjenstemännen skulle kunna komma att inverka på något sätt störande eller förhindrande med afseende på den önskade sammanslagningen af post- och telegrafverken. Icke heller derom har statsutskottet ansett sig böra afgifva något yttrande till Riksdagen; utan statsutskottet har helt enkelt och utan vidare resolverat, att »den förevarande semesterfrågan torde således först i sammanhang med föreningsfrågan böra lösas» — detta, såsom sagdt, utan att utskottet förbragt någon sådan sakutredning, som här påpekats såsom behöflig.

Jag vill hemställa, huru vida Riksdagen verkligen kan vara i tillfälle att bilda sig ett eget och ett riktigt omdöme rörande lämpligheten eller olämpligheten af den föreslagna anordningen, innan dessa frågor blifvit utredda; och, herr talman, under förhoppning om att, ifall mom. b) till utskottet återremitteras, utskottet då vill taga dessa utaf mig nu påpekade frågor under ompröfning, för att Riksdagen må få utredt, huru i dessa afseenden sig förhåller, skall jag, herr talman, anhålla om återremiss af nämnda mom.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Herr talman! Mine herrar! Jag kan icke annat än uttrycka min stora tillfredsställelse öfver det resultat, hvartill kammaren kommit med afseende å den föregående punkten. Beträffande denna punkt åter tycker jag icke, att det ställer sig lika gynnsamt för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, eftersom alla ledamöterna i statsutskottet varit ense uti att hemställa om afslag derå. Jag vågar under sådana förhållanden icke hysa någon förhoppning om framgång därför för närvarande. Men om sålunda Riksdagen också icke nu bifaller detta förslag, hoppas jag ändå, att — så vidt jag skulle fortfarande få med dessa frågor att göra, något som nu icke antages på alla håll — det åtminstone icke skall förmenas mig att tillstyrka Konungen — jag hoppas då äfven, att Konungen icke heller skall underlåta — att ånyo framlägga detta förslag. Jag hoppas då att kunna framlägga förslag om semester äfven för telegraftjenstemännen, på det att de må komma i samma ställning som posttjenstemännen och

Angående beredande af semester för tjenstemännen vid distriktsförvaltningarna inom postverket och postanstalterna.

(Forts.)

Angående
beredande af
semester för
tjenstemän-
nen vid di-
striktför-
valtningsarna
inom post-
verket och
postanstäl-
terna.

(Forts.)

sålunda sammanslagningen af post- och telegrafverken så mycket mera underlättas, i fall den befinner sig önskvärd.

Jag vill nu endast nämna och vitsorda, att, såsom den siste talaren framhöll, förslaget är beaktansvärdt icke allenast med hänsyn till det rättmätiga kraf, som dessa tjenstemän kunna ha att få någon tids hvila, i synnerhet vid sådana postkontor, der ansträngningen är stor, utan äfven ur den synpunkt, att förslaget genomförande skulle blifva till stort gagn för uppbördskontrollen. Ty den säkraste inspektion öfver uppbörden vid ett postkontor bedrifves på det vis, att hela rörelsen *helt oväntadt* och *för någon längre tid* tages ur händerna på den, som har densamma om hand, i hvilket fall denne tydligen icke får tillfälle att »rängera sina affärer», som man säger. Vid sådan inspektion, som försiggår på en timme eller en dag, kan det lätt hända — och har det hänt —, att uppbördsmanen i all hast genom lån anskaffar det mindre eller större belopp, som behöfves för att fylla en befintlig lucka; och sedan, när vederbörande rest sin väg, kan långgifvaren få sitt igen. Med semester åter på en månad är något dylikt icke så lätt gjordt; och när semestern dertill kommer oväntadt uppå, är den ett af de mest effektiva kontrollmedel, som står en till buds.

Då den föreslagna semestern således är från statens synpunkt nyttig och då det dessutom är med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att posttjenstemännen deraf komma i åtnjutande, har jag icke velat underlåta att framhålla det afsevärda i förslaget. Och, som sagdt, om förslaget icke nu blir antaget, hoppas jag bättre lycka en annan gång.

Herr Nilsson i Skärhus: Jag ber för min del endast att få yrka bifall till hvad statsutskottet hemställt. Med afseende å hvad herr Romberg sade ber jag, att kammaren icke lemnar sitt bifall till hans yrkande om återremiss.

Herr Lasse Jönsson: Jag skall också taga mig friheten att i korthet yrka bifall till utskottets förslag. Herr Rombergs yrkande på återremiss var icke motiveradt med sådana skäl, att detsamma kan föranleda frågans återremitterande. Han anställde visserligen en kritik öfver utskottets förslag, men han nämnde icke, på hvilka grunder han ville hafva förslaget ändradt, och jag kan därför icke se, att något skäl förefinnes för bifall till hans yrkande.

Herr Broström: De motiv, som statsutskottet framlagt för sin hemställan om afslag, synas mig betydligt svagare än de motiv, som Kongl. Maj:t har framlagt uti sin proposition och hvad kongl. generalpoststyrelsen har så tydligt utvecklat. Behofvet af en sådan semester, som här är föreslagen, är högst behjertansvärdt. Det skulle hafva varit för mig åtminstone mycket glädjande, om statsutskottet hade kommit till ett annat resultat än det gjort. Ur den af herr statsrådet och chefen för kongl. finansdepartementet sist antydda synpunkten eller i afseende på kontrollen tror jag, att denna semester vore ett högst verksamt medel.

Jag tror mig i någon mån, efter mer än 25-årig tillfällig tjänstgöring inom postverket vid åtskilliga af rikets postkontor, känna de ansträngande göromål posttjenstemännen hafva, hvadan denna framställning om semester, utan afkortning af den ej särdeles höga lön, mängden af posttjenstemän uppbär, hafva alla såväl billighets- som rättvisa skäl för sig.

Jag ber, herr talman, att på grund af den kongl. propositionen få yrka afslag å utskottets förslag och bifall till förslaget om semester.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Mom. c) — g).

Biföllos.

Punkterna 3 och 4.

Biföllos.

Punkten 5.

I fråga om anslagen till skogsväsendet hade Kongl. Maj:t föreslagit, bland annat:

att Riksdagen måtte godkänna den i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1892 föreslagna staten för skogsinstitutet och de vilkor för den nya aflönings åtnjutande, hvilka i sammanhang dermed tillstyrkts; samt

att med uteslutande ur staten af de deri nu upptagna anslagen för statens skogsskolor, 24,500 kronor, och till skogsinstitutet, 21,300 kronor, måtte såsom bestämdt anslag under titel »för statens skogs-läroverk» uppföras 47,700 kronor.

Under uttalande af den åsigten, att skäl icke förefunnes för Riksdagen att frångå sin förut uttalade uppfattning om ändamålsenligheten af skogsinstitutets förläggande till landsbygden; att det borde blifva föremål för förnyad undersökning, huru vida icke någon för institutet lämplig egendom funnes att tillgå eller i sammanhang med inköpen af skogsmark kunde anskaffas; samt att i afvaktan på resultatet af denna undersökning någon förändring icke torde böra vidtagas med afseende å de till skogsinstitutet anvisade medlen, hemstälde utskottet under *mom. a)* af föreliggande punkt:

att Riksdagen måtte med afslag å Kongl. Maj:ts förslag om godkännande af ny stat för skogsinstitutet, fastställa det ordinarie anslaget till skogsväsendet att utgå med oförändradt belopp, så att detta anslag erhöles följande uppställning:

bestämdt anslag:

för skogsstaten	kr. 447,208: —
» statens skogsskolor	» 24,500: —
	kr. 471,708: —

Angående beredande af semester för tjenstemännen vid distriktsförvaltningarna inom postverket och postanstalterna.

(Forts.)

Angående ny stat för skogsinstitutet.

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.

(Forts.)

	Transport kr. 471,708: —
<i>förslagsanslag:</i>	
till ålderstillägg åt skogsstaten	» 84,400: —
<i>reservationsanslag:</i>	
till skogsinstitutet	kr. 21,300: —
» enskilda skogsundervisningen ... »	8,600: —
» kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet	» 401,992: — » 431,892: —
	tillsammans kr. 988,000: —

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar grefve *G. Sparre*, *C. E. Casparsson*, grefve *E. C. A. Piper*, *H. P. P. Tamm*, *V. N. Ekenman*, *F. Boström*, friherre *A. R. von Kræmer*, *C. Lundberg*, *A. G. Svedelius*, friherre *C. G. A. Klingspor*, *G. D. R. Tornerhjelm* och *A. P. Sjögren*, hvilka uttalat sig för bifall till hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, lemnades ordet till

Herr Lovén, som yttrade: Herr talman! Utskottet inleder motiveringen af sin framställning med en erinran derom, att uti sin i statsrådsprotokollet omförmälda skrivelse den 9 december 1874 dåvarande skogstyrelsen uttalade sig för en förflyttning af skogsinstitutet och dess förläggande på landsbygden; samt att Riksdagen följande år 1875 förenade sig i detta yttrande. Utskottet finner vidare, att origtigheten af de af skogstyrelsen och Riksdagen framställda åsikter om önskvärdheten af institutionens förläggande till landsbygden icke blifvit ådagalagd. Detta är det första och, så vidt man kan se af framställningen, det väsentligaste skälet för utskottets afslag på Kongl. Maj:ts hemställan i denna punkt. Med afseende derå torde man icke kunna förneka, att det förefaller till en viss grad egendomligt att finna statsutskottet, som i denna punkt väsentligen representeras af Andra Kammarens ledamöter, vid denna riksdag hafva kommit till sådana åsikter, då man erinrar sig diskussionen om Ultuna landbruksinstitut vid förra riksdagen, under hvilken jag vill minnas att flere af statsutskottets ledamöter, som ännu sitta kvar i utskottet, ganska tydligt uttalade sig för lämpligheten att förlägga landbruksinstitutet i hufvudstaden och icke på landsbygden. Ty det lärer väl vara ostridigt, att ett landbruksinstitut och ett skogsinstitut äro med hvarandra så analoga institutioner, att man väl kan säga, att de allmänna betingelser, som gälla för det ena, också måste anses gälla för det andra.

Hvad nu skogsinstitutet beträffar, så har Kongl. Maj:t i statsrådsprotokollet anført, att svårigheter med hänsyn till en sådan förflyttning möta af den grund, att någon lämplig skogsegendom, till hvilken det samma skulle kunna förflyttas, icke står till förfogande; vidare att den anmärkning, som redan från början gjordes mot skogsinstitutets förläggande i hufvudstaden, nemligen att eleverna icke skulle få tillräckligt praktisk undervisning, ingalunda numera håller

streck; ty dels beredes dem nu en förberedande praktisk undervisning vid Ombergs skogsskola, som för detta ändamål anordnades år 1886, dels står till skogsinstitutets förfogande en kronopark, som är ställd under institutets omedelbara förvaltning, och dels måste eleverna under resor tre månader på sommaren deltaga i förrättningarna i flere andra skogsparker, som för detta ändamål upplätas. Men utskottet förklarar alla dessa skäl ändå icke vara tillräckliga för ett bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Nu är det emellertid äfven åtskilliga andra skäl, som blifvit anförda och med fog kunna anföras *mot* en förflyttning af skogsinstitutet, och hvilka enligt min uppfattning äro af den vikt, att jag tror att kammaren bör fästa stort afseende vid dem. Det första skälet är det, att skogsinstitutet måste betraktas såsom en högre undervisningsanstalt. Enligt 1 § af dess nu gällande stadgar har institutet till ändamål att genom kostnadsfri undervisning utbilda skickliga skogshushållare och att utveckla skogsvetenskapen på nationel grund. Det lär väl icke vara någon fråga om att, hvad det sista momentet beträffar, institutet med mycket större kraft kan arbeta i den riktningen, i fall det är förlagdt till ett större centrum för vetenskaplig verksamhet, än om det förlägges i en aflägsen landsort. Det är nemligen en erfarenhet, bekräftad öfver allt, att vetenskapliga institutioner — och dertill bör man väl i viss mån räkna skogsinstitutet — lida betydligt men af att skiljas från beröringen med andra liknande institutioner, af hvilka de ej blott kunna hemta mycken väckelse, många råd och god hjälp i flere fall, utan äfven så att säga nötas genom den kritik och den skarpa granskning, som i sådant fall alltid eger rum och förvisso är af ej ringa nytta. Erfarenheten har nemligen visat, att sådana institut, förlagda afsides på landsbygden, mycket lätt sjunka ned under den nivå, som de rätteligen böra intaga, till stort men för vetenskapen och icke mindre för sjelfva undervisningen.

Dertill kommer en annan omständighet, som är af icke mindre vikt, nemligen den, att, då en fullt tillfredsställande undervisning vid ett sådant läroverk måste omfatta en mängd ämnen af heterogen beskaffenhet, för hvilka alla man icke kan anställa ordinarie lärare, det blir nödvändigt att i temligen stor utsträckning antaga extra lärare, som icke kunna behöfva så stor aflöning, men likväl kunna meddela den undervisning, som kräfves. Då är det ju vida lättare att anskaffa sådana extra lärare i huvudstaden eller i allmänhet i ett större vetenskapligt centrum än på landsbygden, eftersom i de förra finnes en mängd yngre lärarekrafter, som med stor glädje mottaga ett litet tillskott till sin lön och kunna göra god tjänst. Häremot har utskottet anført, att detta kunde hjälpas genom att upprätta en ny lektorsbefattning, så att lektorernes antal ökades från två till tre. Men jag hemställer till kammaren, om detta verkligen kan hafva skäl för sig. De ämnen, som för närvarande uppehållas genom extra lärare, äro kemi, fysik, mineralogi, agronomi, nationalekonomi samt författnings- och rättegångsväsende — alla dessa vill utskottet skola öfvertagas af *en* lektor. Jag tror verkligen, att det är att ställa för stora anspråk på människors mångsidighet att begära, att en enda person skall gå i land med alla dessa olika ämnen.

Angående
ny stat för
skogsinstitutet.
(Forts.)

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

Jag ber att få påpeka ännu en annan omständighet, som synes mig kraftigt tala emot den ifrågasatta förflyttningen, nemligen den, att det näppeligen kan vara tvifvel om att en sådan förflyttning skulle komma att vålla betydliga utgifter. Detta följer deraf, att det måste anskaffas bostäder för föreståndaren och samtliga lärarne; der måste äfven finnas bostad för alla eleverna, som uppgå till 25 à 30 stycken; der måste vidare finnas mathållning för dem, marketenteri eller dylikt, allt saker, som med tidsenliga anordningar måste kräfva betydliga uppoffringar. Derom vittna nogsamt utgifterna för våra landbruksinstitut, der dylika förhållanden äro rådande — förhållanden som mången gång gjort, att vederbörande tagit i öfvervägande, om det icke vore bättre att hafva dessa institut på annat ställe, der utgifterna kunde förminsas.

Utskottet har vidare sagt, såsom en motvigt mot detta argument, att äfven det nuvarande institutets byggnader skulle vara i ett icke fullt tillfredsställande skick, och att i alla fall, för den händelse att extra elever för den privata skogsvården komme att antagas, det skulle behöfvas en utvidgning af byggnaderna, som kräfver mycket penningar. Huru härmed i själfva verket förhåller sig har blifvit mig upplyst, och det har dervid befunnits, att om det nuvarande skogsinstitutet får den nedre våningen utvidgad, hvilken utvidgning beräknats kosta femtusen kronor, så skulle utrymmet för själfva undervisningen vara tillräckligt för de närmaste 20—30 åren; och om utvidgningen finge omfatta båda våningarna, skulle äfven utrymmet för samlingarna blifva fullt tillräckligt för samma tid. Om man flyttar institutet till landet, tror jag ej att man skall kunna åstadkomma erforderliga nya byggnader och deras inredning för samma låga belopp.

Slutligen finnes ett ytterligare skäl för bibehållande af institutet, der det nu ligger, nemligen att institutet har sedan mer än femtio år tillbaka en så kallad demonstrationspark, deri finnas alla de träd, buskar och dylikt, som kunna vara af intresse för undervisningen. Vidare finnes det i de närmaste omgifningarna, på Djurgården o. s. v., en mängd tillfällen till studium af de olika växterna; dessutom finnes här experimentalfältet med dess stora arboretum och med en ovanligt rik samling växter; och slutligen hafva vi äfven en dylik uti Bergianska trädgården.

Allt nog, här i Stockholm finnes således en rik tillgång till erforderliga demonstrationsobjekt, och det skulle kräfva mycken tid för att åstadkomma något dylikt på landet. Huru man än ser saken, torde man således finna, att några väsentliga skäl för skogsinstitutets förflyttande till landsorten numera icke förefinnas. Det är möjligt att, då frågan härom först framställdes eller år 1874, ett dylikt förslag kunde synas mera acceptabelt, därför att man då icke hade arrangerat den praktiska undervisningen på det sätt, som nu är förhållandet.

I själfva verket är den praktiska undervisningen vid institutet, trots att detsamma är beläget i Stockholm, enligt de upplysningar jag inhämtat, ej obetydligt mera tillgodosedd än snart sagdt vid några andra motsvarande skogsläroverk. Tager man nu till sist hän-

syn till den riktning, i hvilken utvecklingen uti nu ifrågavarande hänseende gått i de stora kulturländerna, så finner man, att den är alldeles motsatt mot den led, på hvilken utskottet synes vilja slå in.

I Preussen finnes det ett par skogsinstitut, »Forstakademien», förlagda visserligen i småstäder, men dock i städer, och det har varit starkt ifrågasatt att förflytta åtminstone det ena till Berlin. I Österrike har forstakademien förut varit förlagd i en liten landsortsstad — Mariabrunn —, men nu blifvit förflyttad till Wien och sammanslagen med dervarande stora landbrukshögskola. I Bayern fanns också ett särskildt forstinstitut i Aschaffenburg, hvilket institut numera förvandlats till en inrättning, som väsentligen motsvarar Ombergs skogsskola, nemligen en förberedande praktisk kurs, under det att sjelfva skogsinstitutet blifvit förlagdt till München och sammanslaget med dess polytekniska institution. I Danmark är skogsinstitutet beläget i Köpenhamn och förenadt med dervarande landbrukshögskola. I Baden är forstundervisningen förlagd till Karlsruhe, i Ryssland till Petersburg, och i Frankrike ligger det stora skogsinstitutet i Nancy och står i närmaste samband med det fackuniversitet, som der finnes. Allt nog, i de stora kulturländerna har man sökt att lägga denna undervisningsgren i samband med andra motsvarande undervisningsgrenar, väl inseende den stora fördel, som derigenom beredes densamma.

I Finland är skogsinstitutet ännu beläget i en afsides skogstrakt, men jag erinrar mig mycket väl, eftersom jag mycket vistades i Finland vid den tid, då detta institut inrättades, att läroverket åtminstone de första åren förde en ganska bedröflig tillvaro. Lärjungarne voro ytterst fåtaliga, och verksamheten var icke tillräcklig för att uppehålla intresset hos lärarne. Jag tror icke att förhållandet senare blifvit synnerligen bättre, åtminstone har jag för några få år sedan hört institutets direktör uttala såsom sin bestämda mening, att det i undervisningens intresse vore högst önskligt, att institutet förflyttades från sitt aflägsna läge till Helsingfors och komme i samband med de öfriga undervisningsanstalterna.

På dessa skäl tror jag, att man icke bör godkänna statsutskottets hemställan. Jag ber därför, herr talman, att få yrka afslag å utskottets förevarande framställning och anhåller i dess ställe, att kammaren måtte förena sig i det beslut, som Första Kammaren redan fattat och som lyder: »att Riksdagen, med godkännande dels af den i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1892 föreslagna staten för skogsinstitutet och de vilkor för den nya aföningsens åtnjutande, hvilka i sammanhang dermed tillstyrkts, dels ock af hvad Kongl. Maj:t i öfrigt föreslagit beträffande ordinarie anslagen till skogsväsendet, måtte för tillämpning af nämnda stat höja berörda anslag med 1,400 kr. till 989,400 kr.»

Vidare anförde:

Herr Jonsson i Hof: Herr talman! mine herrar! Den talare, som nyss hade ordet, syntes specielt vända sig mot mig, därför att jag, då frågan om Ultuna landbruksinstitut förra året var före, ansåg det rättast, att det borde förläggas till Stockholm, men nu intagit en

Angående
ny stat för
skogsinstitutet.

(Forts.)

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

annan ståndpunkt i den nu föreliggande frågan. Jag ber då att få erinra derom, att frågan i fjol rörande landbruksundervisningen hade en annan innebörd än denna. Det erkändes då från flera håll, att det riktigaste vore, att landet egde en enda undervisningsanstalt för jordbruket i stället för två och att enda sättet att komma ifrån denna svårighet vore att förlägga denna anstalt på en ny plats och helst i hufvudstaden.

Äfven sjelfva arten af den undervisning, som nu är i fråga, och den, som var föremål för öfverläggning i fjol, måste i ganska afsevärd mån vara olika. Undervisningen i de ämnen, som höra till jordbruket, d. v. s. landbruket i dess skilda riktningar, är af en mycket mångsidigare art än den, hvarom nu är fråga, och dertill kommer att med samma undervisning skulle förenas en högre undervisning i mejerihushållning, som naturligen är en rent vetenskaplig affär. — Hvad jag således yttrade i fjol i den fråga, som då förelåg, hvilket Riksdagen för öfrigt ej ville godkänna, bör icke inverka på den ståndpunkt, jag intager i år.

Han sade vidare, att undervisningen vid skogsinstitutet vore en vetenskaplig undervisning och att till följd deraf lärjungarne, om denna undervisningsanstalt vore förlagd i Stockholm, skulle erhålla en mångsidigare och grundligare utbildning, än derest undervisningen vore förlagd till landsbygden i en skogstrakt. Men jag tillåter mig betvifla, att halten af vetenskaplighet i denna undervisning är särdeles stor. Jag skulle önska, att denne talare, som hade ordet före mig, ville uppgifva den vetenskaplighet, som skall meddelas eleverne och hvilken utveckling lärjungarne kunna få i den riktningen, derest institutet fortfarande skall vara förlagdt i Stockholm. Kan han icke anföra några exempel eller några talande skäl för denna sin åsigt, så tror jag, att min uppfattning, att denna undervisning mera är en forstaffär än en vetenskaplig affär, är lika riktig som hans.

Jag ber herrarne tänka på hvilken betydelse det måste hafva för de elever, som vid detta skogsinstitut skola utbildas, å ena sidan om undervisningen är förlagd till Stockholm och eleverna således der få insupa de vanor, som ett hufvudstadslif för med sig, och å andra sidan om undervisningen är förlagd till landsbygden, der icke tillfällen till förströelser så lätt kunna erbjudas dem. Är det då riktigt, att skogsinstitutet skall vara förlagdt i Stockholm, der lärjungarne lätt utsättas för frestelse att få lefnadsvanor, som ingalunda sedermera stå tillsammans med deras verksamhet i lifvet? Jag tror, att detta skäl måste ega betydelse vid frågans bedömande.

Nu har sagts att, emedan vi hafva en förberedande kurs i Ombergs skogsskola, den öfriga praktiska undervisningen saknar all betydelse. Jag vågar tro, att denna uppfattning icke är riktig, och jag får säga, att mot densamma talar den omständighet, att eleverna hvarje sommar skola ligga ute på praktiska öfningar. Hafva de således gjort undan det praktiska vid Ombergs skogsskola, hvartill behöfvas då dessa resor? Det bevisar ju raka motsatsen, eller att den teoretiska undervisningen måste gå hand i hand med den praktiska och att denna vaxelverkan blir så mycket mera fruktbarande, om denna undervisning förlägges till landsbygden.

Jag skulle tro, att kammaren måste erkänna, att utskottet i förevarande fall ställt sig på en fullkomligt fast och säker ståndpunkt, enär Riksdagen förut så otvetydigt gifvit tillkänna, att den önskar, att denna undervisning skall förläggas på landsbygden, helst sedan åren 1874 och 1875 icke företagits någon enda undersökning, huru vida icke numera någon lämplig plats på landsbygden finnes, dit detta skogsinstitut kan förläggas.

*Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)*

Det förefaller mig mycket märkvärdigt, att man vill teoretisera bort denna ståndpunkt och säga att, eftersom vi fått en förberedande skola vid Omberg, Riksdagens åsigt nu bör vara en annan förut. Detta argument kan jag icke fatta.

Så har det vidare sagts, att om man ville förlägga detta skogsinstitut till landsbygden, skulle det medföra mycket större kostnader, än om det finge ligga qvar här, och såsom bevis härför har man andragit, dels att den nuvarande byggnaden med ytterst små anslag skulle kunna sättas i tillfredsställande skick och dels att, om undervisningen förlades till landsbygden, boställsvåningar måste inrättas för lärare och elever.

Ja, detta är sant till en viss grad, ty man måste vara beredd på att icke lyckas anskaffa någon skogsegendom, som är försedd med byggnader fullt lämpliga för ändamålet, utan nybyggnader måste nog verkställas i större eller mindre mån och derigenom kostnaden blifva större än för en tillbyggnad af det nuvarande institutet. Men här emot vill jag erinra, att dessa tillbyggnader vid institutet, hvarom har talats, blott äro afsedda att begagnas under en kortare tid och under den förutsättning, att den praktiska utbildningen af privata elever, om hvilken i betänkandet nämnes, icke skulle förläggas dit. Således om man vill vinna det målet att få en kortare kurs, vare sig ett- eller tvåårig, för privata elever der inrymd, så blir det nog större tillbyggnad än man förut talat om, och då lär det icke stanna vid så obetydliga belopp, men det blir i allt fall blott tillfredsställande för en kortare tid, och byggnadsfrågan blir dermed icke löst. Jag vill äfven påpeka, att om undervisningen förlägges till ett annat ställe, så kommer väl icke institutets byggnad här att derigenom sakna allt värde, utan det bör naturligtvis kunna inbringa staten någon inkomst genom uthyrning eller på annat sätt. Detta må man äfven taga hänsyn till och icke se frågan alltför ensidigt.

Då man vet att, sedan undersökning sist skedde, många nya egendomar kommit i statens händer, och att staten år efter år inköper nya sådana, så, om också någon lämplig egendom icke nu finnes, lär det blifva jmförelsevis lätt att snart skaffa en sådan.

Hvad jag nu anfört, synes mig utgöra så tillräckligt talande skäl för bifall till utskottets förslag, att jag icke behöfver vidare bemöta hvad som vidare yttrats från motsidan, utan helt enkelt yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Herr talman, mine herrar! Lika mycket som jag skulle beklaga, om icke Kongl. Maj:ts proposition nu af Riksdagen antoges, lika öfvertygad är jag att, om Andra Kammarerna nu afslår den kongl.

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

propositionen, denna samma kammare icke skulle befinnas villig att antaga en ny kongl. proposition, som deraf möjligen kunde blifva en följd, och som vore grundad på en flyttning af skogsinstitutet till landsorten, detta helt enkelt därför att kostnaderna enligt min tanke skulle blifva så stora, att Andra Kammaren aldrig komme att bevilja medel dertill.

Hvem som helst kan förstå, att, om man skall arrangera ett sådant institut på landet, der måste finnas byggnader, innehållande föreläsningssalar, matrum och sällskapsrum, ty eleverna skola någorstades uppehålla sig, vidare bostäder dels för eleverna, hvilka väl icke kunna bo mera än två tillsammans i hvarje rum, och dels för direktör och lektorer, hvilka ju kunna vara gifta och då måste hafva våningar. Det kan icke förutsättas att kronan skulle hafva — och kronan har icke heller — någon egendom, som kan fylla sådana behof. Det torde vara mycket sällsynt att finna en dylik egendom, men om det verkligen lyckades och Kongl. Maj:t köpte en sådan, försedd med stora, slottlika byggnader, då ville jag se, om det köpet skulle af Riksdagen betraktas med milda ögon. Detta är ett skäl hvarför jag fruktar, att, om frågan nu afslås af kammaren eller om den faller i den gemensamma voteringen, saken skall komma att uppskjutas till en aflägsen framtid.

Den kostnad i och för förhöjda löner, som nu är ifrågasatt, uppgår blott till 1,400 kronor, och är således en obetydlighet, som man icke behöfver rygga tillbaka för, då det gäller att vinna en sådan sak som att få en lärarecorps med fast stat och att göra det möjligt att få alumner, passande för läroverket.

Det måste erkännas och det har många gånger visat sig, att Andra Kammaren särskildt ådagalagt stort intresse för skogsväsendet i vårt land. Skogarne äro ju äfven vår största nationalförmögenhet, och då nu skogsvetenskapen under de senare åren i främmande länder gjort så oerhörda framsteg, måste vi följa med.

Den senaste talaren sade, att, såsom han uttryckte sig, det är den praktiska forstaffären, som det här är fråga om. I detta afseende vill jag dock erinra, att lärarne vid skogsinstitutet icke äro fullt jemförlige med lärarne vid de allmänna skolorna, nemligen så till vida som de äro speciallärare och måste följa med vetenskapens framsteg i skilda grenar på ett sätt, som jag tror, att lärarne vid de allmänna läroverken med sina begränsade kurser icke skola vara nödgade att göra. Det finnes inom forstvetenskapen så många nya förhållanden, som tarfa utredning, såsom till exempel frågan om sättet att förekomma skadliga insekters och svampars spridning, hvilket naturligtvis förutsätter, att lärarne inom så väl botaniken som andra vetenskapsgrenar måste följa med forskningens framsteg. Det är därför, såsom den förste talaren påpekade, af vigt, att lärarne få den tillgång till muséer och de tillfällen till tankeutbyten angående vetenskapliga förhållanden med andra lärare, som erjudas här i Stockholm, men få de icke detta, blir följden gifvetvis den, att muséer och samlingar måste ökas i vida högre grad, än eljest vore behöfligt, vid ett institut, som är förlagdt på landsbygden.

En annan viktig omständighet att beakta är äfven, att det blir omöjligt att i landsorten få extralärare till sådant pris som här.

Tror utskottet verkligen, att man i *en* lärares hand kan sammanföra en mängd ämnen af den skiljaktiga beskaffenhet som till exempel kemi och fysik, agronomi, författningar och rättegångsväsen samt nationalekonomi? Nej, detta är omöjligt för en människa. Här i hufvudstaden är det deremot lätt att för hvarje särskildt ämne få skickliga extralärare, docenter eller adjunkter, men det är omöjligt att lägga alla de olika ämnena i en ordinarie lärares hand.

Men, säger man, och det sade den siste talaren också: det är af vigt att de unge männen af de frestelser, som hufvudstaden har att erbjuda, icke blifva förledda att slå in på ett lefnadssätt, som icke öfverensstämmer med det lif, som de för framtiden skola föra. Ja, Stockholm har ju sina frestelser, men en kasertering af ungdom på landet kan också medföra stora olägenheter just i moraliskt afseende. De hafva der icke något annat umgängeslif, än hvad de kunna hitta på, och herrarne veta att under senare tider på många ställen uppstått ganska betänkliga olägenheter af en dylik kasertering. Derfor tror jag icke, att det är så farligt att hafva institutet qvar här i Stockholm.

Dessutom uppstår en annan stor olägenhet genom att sammanföra ynglingar vid ett sådant institut på landet. Der måste naturligtvis kothållet och hela lefnadsordningen ställas så billigt, att det blir möjligt äfven för söner till fattigare föräldrar att deltaga i undervisningen. Detta bör vara normen der, men nu kan det finnas många, som hafva råd och vilja lefva annorlunda, och som icke vilja slita ondt eller sättas på svältkur. Då skulle många förmögnare ynglingar förhindras att komma dit, och derigenom skulle i stället den privata undervisningen befordras. Det kan ju vara till nytta för skogsskötselns i vårt land, att äfven egendomsegarnes söner få vara med om en sådan kurs, och denna tanke gillas för öfrigt också af utskottet, men det måste alltid blifva svårt att på ett dylikt ställe inrätta lefnadssättet så, att det blir behagligt och eftersträfvansvärdt för alla, om de skola underkastas det, som jag nyss nämnde, hvilket ju är nödvändigt, om man skall få det så billigt som möjligt. Här i Stockholm deremot kunna eleverna ordna det för sig efter sina tillgångar, ställa sig i förbindelse med och umgås med de personer, som de sjelfva önska. Att här kan finnas frestelser, vill jag visst icke förneka, men huru många andra undervisningsanstalter finnas icke här i Stockholm, och huru många ynglingar äro icke i liknande förhållanden?

Den siste talaren nämnde vidare, att den praktiska undervisningen skulle eleverna redan hafva undangjort vid Omberg, men det oaktadt måste de sedan, medan de ligga här, resa ut om somrarna för att tillämpa sina teorier i landsorten, och deraf, menade han, framginge, att de icke fått nog praktik vid Omberg. Ja, det är sant, men vi böra komma i håg, att dessa elever skola blifva skogstjenstemän i norra, södra eller mellersta Sverige, och då böra de väl en sommar resa till norra Sverige och en annan sommar till någon annan trakt för att derigenom få en allmän öfverblick öfver

*Angående
ny stat för
skogsinstitutet.
(Forts.)*

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

skogshushållningen inom landet och sålunda kunna blifva dugliga förvaltare i hvar och en af rikets vidt skilda delar. Dessa sommarresor äro derfor, betraktade såsom åskådningsmateriel, mycket nyttiga.

Då sålunda det förslag, som utskottet stält i sigte, att flytta institutet till landsorten, skulle medföra väsentliga kostnader icke blott för byggnader utan också för underhåll och aflönningar, tror jag, att det kongl. förslaget ha många fördelar framför detta.

Herr Wijkander: Statsutskottet anför som skäl för sitt afstyrkande af den kongl. propositionen i föreliggande fråga önskvärdheten af skogsinstitutets förläggande till landsbygden, och att en sådan förflyttning i en ej aflägsen framtid vore förestående. Från stockholmsbänken och äfven af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har deremot framhållits, att äfven om man ansåge en sådan förflyttning önskvärd, denna likväl blefve förenad med så stora svårigheter och kostnader, att denna kammare troligen icke skulle vara med derom. För min del vill jag framhålla några mera principiella synpunkter mot en sådan förflyttning.

Det är naturligtvis af omtanke för den praktiska utbildningen, som man anser, att institutet bör flyttas till en skogsdomän. Ja, i fråga om de lägre skogsskolorna, der den praktiska undervisningen är hufvudsaken och det praktiska är nästan det enda af vikt, som inhemtas, är det helt naturligt, att de förläggas på en sådan domän; men skogsinstitutet har en helt annan uppgift. Enligt 1 § i dess instruktion har det till ändamål att utbilda skickliga skogshushållare och utveckla skogsvetenskapen på nationel grund. Vi se sålunda, att jemte den praktiska utbildningen är stor vikt lagd på den teoretiska utvecklingen och den vetenskapliga forskningen, och jag tror, att ingen i denna kammare vill förneka vigten för landets första läroanstalt i denna väg att betona båda dessa synpunkter. Erfarenheten så väl från vårt eget som från andra länder har visat, att, om man isolerar tre eller fyra personer ute på landsbygden, man omöjligt kan från dessa påräkna en teoretisk undervisning, som är lifaktig, eller en vetenskaplig verksamhet, som höjer sig öfver det medelmåttiga.

Man kan visserligen af teoretiska skäl säga, att det för den skull vore möjligt att hålla anstalten uppe, men erfarenheten har visat, att under dylika förhållanden anstaltens ståndpunkt otvifvelaktigt snart måste sjunka, derest man icke med stora ekonomiska uppoffringar der anstälde en sådan stab af framstående lärare och vetenskapsmän, att vexelverkan dem emellan kunde hålla anstalten uppe. Om än aldrig så dugliga lärare komma dit, med lifligt begär att meddela en kraftig undervisning, skall efter en 8-å 10 år deras förra ståndpunkt vara förlorad och undervisningen sjunka ned till en slentrian. Lärarne skola fullständigt uppgå i de praktiska bestyren. Det är dessutom icke nog med att en dylik anstalt har 3-å 4 lärare, ty de ämnen, hvori de skola undervisa, äro af så mångfaldig art, att det nödvändigt fordras extra lärare. Eljest blir undervisningen både sämre och dyrare. Härtill kommer att Riksdagen ingalunda är benägen att lemna så stort understöd, som behöfves för att fullständigt utrusta ett skogs-

institut på landsbygden, med så rika samlingar, bibliotek m. m., som nödvändigt fordras för undervisningens ändamålsenliga bedrifvande.

För min del tror jag sålunda, att om man vill hålla denna anstalt *öfver* medelmåttan, måste den ligga vid en större stad och icke på landet.

Statsutskottet har nu nästan uteslutande stödt sig på några uttryck, som förekomma i den till 1875 års Riksdag aflåtna kongl. proposition. Deri omnämnes, att dåvarande skogsstyrelsen ansett det vara önskvärdt, att skogsinstitutet blefve till någon större skogsegendom förlagd. Ja, men redan vid nämnda riksdag framhöll en medlem i denna kammare, herr Casparsson, att detta skogsstyrelsens yttrande förefölle mycket egendomligt. Man kan ju visserligen icke betvifla, att yttrandet förekommer i skogsstyrelsens skrifvelse till Kongl. Maj:t, men faktiskt är, att samtidigt låg på Riksdagens bord ett tryckt dokument, utvisande att skogsinstitutets lärarekollegium och skogsstyrelsen vid ungefär samma tidpunkt hyste en åsigt, som var alldeles motsatt mot den nyssnämnda. Såsom man torde erinra sig, sökte i början af 1870-talet två olika åsikter göra sig gällande i detta afseende. En del önskade förlägga skogsinstitutet till en skogsdomän. Men å andra sidan hade Riksdagen uttalat, att det kunde ifrågasättas, att institutet skulle förenas med något annat tekniskt läroverk och då kvarblifva i Stockholm. Jag vill nu icke säga, hvarken att det var olämpligt, att en dylik sammanslagning då förebyggdes, eller att den nu vore önskvärd, men jag anser dock, att något berättigande ligger i önskvärdheten af en vaxelverkan mellan olika tekniska läroverk. Öfver det betänkande, som afgafs af den af Kongl. Maj:t tillsatta komitén för utredande af denna fråga, inforrades skogsstyrelsens utlåtande, och deri förekomma yttranden, som stå i en egendomlig motsats mot det uttalande, som statsutskottet nu lagt till grund för sin åsigt i frågan. Så säger deruti bland annat lärarekollegiet följande: »vid skogsinstitutet finnas sålunda för handen alla yttre förhållanden, som äro nödvändiga för ett väl ordnad skogsläroverk». Lärarekollegiets åsikter stå för öfrigt enligt dess yttrande i fullkomlig öfverensstämmelse med nämnda uttalande, och skogsstyrelsen har i sitt utlåtande förklarar, att den i allo instämmer med lärarekollegiet. Jag trotsar någon att deri finna, att skogsstyrelsen var stämd för en sådan förflyttning, som statsutskottet nu förordar. Jag kan sålunda icke inse annat, än att det citerade yttrandet blifvit lösryckt ur sitt sammanhang samt derigenom fått vida större betydelse än med detsamma afsågs. Men i alla fall skedde detta för nära tjugo år sedan, mycket har förändrats sedan dess, och många då fälda yttranden hafva numera befunnits förhastade eller olämpliga. Derjemte äro sedan dess så många framsteg gjorda med afseende å den praktiska utbildningen af forstmän, att äfven dessa nu böra tagas i betraktande. För inskrifning såsom elev vid skogsinstitutet fordras sålunda nu bland annat att hafva genomgått en ettårig kurs vid Ombergs skogsskola med fullständigt afgangsbetyg, och undervisningen der är så ordnad, att den under tiden 15 juni—11 oktober hvarje år förlägges till någon skogstrakt. Alltså är äfven med den nuvarande organisationen faktiskt undervisningen under $\frac{1}{3}$ af året förlagd till

*Angående
ny stat för
skogsinstitutet.
(Forts.)*

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

lämpligaste ställe. Skogsstyrelsen har också mer än en gång framhållit, att det är nödvändigt, att undervisningen meddelas icke blott på ett ställe utan på flere, så att eleverne få studera skogsväsendet under olika former t. ex. vexelvis i södra och mellersta Sverige. Man bör dessutom ihågkomma, att vid skogsinstitutet finnes icke så liten jordareal; det är mer än 1,000 tunnland skogsmark, väl ordnad och skött, som kan tjena till åskådningsmateriel, och denna skogsareal är ur flera synpunkter synnerligen lämplig, då den sedan längre tid än de flesta svenska skogar är på rationellt sätt indelad och vårdad. Derjemte är den synpunkt, som herr finansministern nyss framhöll, synnerligen beaktansvärd, nemligen att man måste ställa så till, att det blir lätt för extra och specialelever att kunna deltaga i undervisningen. Alla öfriga tekniska läroverk i vårt land hafva specialelever och hafva funnit sig väl deraf, och det är påtagligt, att äfven för skogsinstitutet vore fördelaktigt, om så kunde ske. Nu finnas der icke flere än 20 elever eller 10 i hvarje årskurs, och detta är för litet. Det kan nog förefalla för den, som icke är så hemmastadd i dylika förhållanden, som om undervisningen skulle blifva bättre, derest elevantalet är litet, men så är icke fallet. Ty undervisningen blir icke så lifaktig, om eleverna äro få, som den annars kan blifva. För min del anser jag också, att elevantalet vid skogsinstitutet kunde med fördel för anstalten fördubblas genom antagande af extra eller specialelever. Men det är icke lätt att göra detta, om institutet förlägges till en skogsdomän. Under nu rådande förhållanden vore det önskligt, att egendomsegare m. fl. kunde få deltaga i vissa delar af undervisningen och på samma gång kunde hafva tillfälle att samtidigt på andra områden skaffa sig den utbildning, som de icke kunde erhålla, derest institutet förlades på landsbygden.

För min del anser jag därför, att kraftiga skäl tala för att institutet fortfarande finnes invid Stockholm och att det vore beklagligt, om detsamma förflyttades härifrån. Och då dertill kommer, att en sådan förflyttning skulle medföra så stora utgifter, att denna kamrars säkerligen aldrig skulle ingå derpå, anser jag det vara egenomligt af statsutskottet att vilja neka det ifrågasatt lilla beloppet. Skogen har för vårt land så stor betydelse, att man icke bör af formella skäl uppskjuta med att ordna denna för skogshushållningen viktiga fråga. Skogen, den enskildes såväl som statens, representerar sådana summor, att den är väl värd mycket större uppoffringar, än nu äro ifrågasatta.

Jag ber att på grund af hvad jag nu anfört få yrka bifall till reservanternes förslag.

Häruti instämde herrar *Bergendahl*, *Persson* från Arboga och *Falk*.

Herr Lovén: Då det mesta af hvad jag ämnade säga redan anförts af ett par talare, som nyss yttrat sig i frågan, torde jag kunna inskränka mig till att besvara den fråga, som herr Olof Jonsson behagade ställa till mig. Den lydde ungefär så: hvad har vetenskapen att göra med denna sak? Jo, den har mycket att göra dermed.

Det är i afseende å forstväsendet, liksom beträffande jordbruket, numera allmänt erkänt, åtminstone af hvarje sakkunnig person, att vetenskapen ständigt gör det ovärderliga tjenster. Om en forstman skall rätt förstå sin sak, måste han först känna till lagarne för trädens och andra växters livsverksamhet, d. v. s. växtfysiologien, som är grundläggande vetenskap i detta fall. Vidare är det allmänt känt, hvilken skada i våra skogar åstadkommes af en del insekter samt af svampar och andra lägre organismer. För att kunna på ett kraftigt sätt förfölja dessa skogens fiender, fordras kännedom om deras natur och lefnadsätt, och för detta ändamål äro också vetenskapliga undersökningar nödvändiga. Dessutom måste man komma i håg, att skogsinstitutets uppgift är icke endast att meddela eleverna undervisning, utan äfven att utveckla sjelfva skogsvetenskapen för att kunna förbättra undervisningen, men en dylik utveckling kan omöjligen ske annorledes än genom vetenskapliga undersökningar, och här hafva vi sålunda återigen vetenskapen, som man så gerna vill blifva af med. Om nu forstväsendet skall bestå och utveckla sig på grund af vetenskaplig forskning, måste man väl äfven göra betingelserna härför så gynnsamma som möjligt, och detta sker icke genom att isolera ett par eller tre forskare i en landsort, ty då förfaller snart hela forskningen till slentrian, såsom här redan blifvit påpekadt. De komma då att sakna den kontroll och den eggelse, som ligger i en samverkan med andra vetenskapsmän på närbeslägtade områden. Att nu ifrågavarande lärare vid skogsinstitutet känna ett dylikt behof, kan man finna deraf, att de med största lifaktighet och intresse deltaga i de diskussioner, som förekomma inom härvarande sällskap för befrämjande af naturvetenskaplig forskning. Detta är ett moment, som föga synes, men som i sjelfva verket har en ofantligt stor betydelse, jag menar sammanträffandet med personer, som hafva en beslägtad verksamhetssfer, så att man kan få tillfälle att utbyta tankar både för att förvärfva nya kunskaper och för att låta de åsigter, som man kommit till, undergå en helsosam och behöflig kritik. Ett sådant tillfälle är ovärderligt för hvarje vetenskaplig forskare. Jag tror därför, att detta är ett moment, som man icke bör lemna ur sigte, men det kan icke vinnas på annat sätt än genom närheten till ett större vetenskapligt centrum.

Vid den ekonomiska sidan af saken har jag icke så mycket rört. Jag gjorde det dock i förbigående, då jag nämnde, att byggnaderna skulle blifva dyra på landet. Men jag nämnde också, att det var orimligt af statsutskottet att antaga, att i stället för de extra lärare, som nu användas, man skulle kunna nöja sig med en lektor, ty det behöfves allra minst två sådana. Jag ber nu herrarne tänka på, hvad detta skulle göra i afseende på förökandet af kostnaderna. Aflöningsstaten skulle blifva förökad med en bestämd och icke så obetydlig summa. Ty jag skall ännu en gång uppropa, att det är platt omöjligt att få en människa, som med någon slags auktoritet kan föreläsa på en gång fysik, kemi, mineralogi, jordbrukslära, rättsvetenskap och nationalekonomi. Det står verkligen icke till att finna en sådan person.

*Angående
ny stat för
skogsinstitutet.
(Forts.)*

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.

(Forts.)

Jag skall därför fortfarande be, herr talman, att få yrka bifall till den formulering af beslutet, som Första Kammaren i dag redan antagit.

Herr von Friesen: Innan jag yttrar något i den föreliggande frågan, skall jag begagna tillfället att tillkännagifva, att jag icke deltagit i utskottets behandling af någon fråga under sjunde hufvudtiteln.

Hvad beträffar den punkt, hvarom nu öfverläggning pågår, skall jag be att få yttra några ord.

Jag vill då först och främst betona, att utskottet ingalunda tagit för gifvet, att under *alla* förhållanden detta institut skulle flyttas till en skogsegendom, men att utskottet gjort anspråk på att få en utredning af för det första, huru vida en sådan skogsegendom, till hvilken institutet kunde flyttas, för närvarande funnes att tillgå. Den förste talaren sade visserligen, att Kongl. Maj:t förklarar, att någon för ändamålet lämplig statsegendom *icke* stode att erhålla. Jag ber dock att få uppläsa de ord, som syfta härpå i statsrådsprotokollet; det heter: »Skogsstyrelsens åsigt i fråga om lämpligheten deraf, att institutet förlades till landsorten, delades, enligt hvad af Riksdagens skrifvelse den 19 maj 1875 framgår, af Riksdagen, men det visade sig emellertid, att någon för ifrågavarande ändamål lämplig skogsegendom icke kunde erhållas»; och på detta uttalande följer sedan en framställning af hvad som ytterligare tilldragit sig år 1875. Af detta yttrande kan man icke annat än föranledas till att tro, att denna undersökning, huru vida en för ändamålet lämplig statsegendom funnes, varit förlagd till midten af 1870-talet, men huru vida *nu* någon lämplig skogsegendom finnes, derom föreligger icke någon utredning i handlingarne.

Medan jag uppehåller mig vid frågan om förflyttningen, vill jag gent emot den näst siste talaren yttra några ord.

Han nämnde, att det af statsutskottet åberopade yttrandet af skogsstyrelsen om lämpligheten af att förlägga skogsinstitutet till landet, skulle vara ett ur sitt sammanhang lösryckt yttrande. Jag har icke undersökt, om det verkligen är förhållandet, att detta är ett lösryckt yttrande, men att *statsutskottet* härutinnan icke begått något fel, för hvilket det kan klandras, torde framgå deraf, att utskottets utlåtande är helt och hållet hemtadt ur statsverkspropositionen, sidan 53 i statsrådsprotokollet öfver sjunde hufvudtiteln, om jag icke miss-tager mig. Detta yttrande i statsrådsprotokollet är åter hemtadt ur en skrifvelse från skogsinstitutets direktör. Det heter nemligen i protokollet: »I underdänig skrifvelse den 9 december 1874 anförde skogsstyrelsen, att den för ett skogsinstitut mest lämpliga plats otvifvelaktigt måste anses vara å eller invid någon staten tillhörig i mellersta eller södra delarne af landet belägen och för en intensiv skogshushållning tjenlig större skog, som kunde förete tillräckligt omväxlande förhållanden.» Är yttrandet lösryckt, är det således icke lösryckt af statsutskottet, utan af den, hvilkens yttrande blifvit i statsrådsprotokollet intaget.

Jag betonade nyss i afseende å frågan om skogsinstitutets förflyttning till landsorten, att statsutskottet icke hade gifvit på hand,

att det under *alla* förhållanden skulle vara med om en sådan förflyttning; men statsutskottet har ansett, att en undersökning rörande denna fråga bör verkställas. Det har från andra sidan mot flyttningen invändts, att de dermed förknippade kostnaderna skulle blifva för stora. Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nämnde, att han vore »öfvertygad», att kostnaderna skulle blifva så stora, att Riksdagen icke skulle vilja vara med om detta förslag, och han tillade i det följande, att han »trodde», att det skulle blifva för dyrt att förlägga detta institut till en skogsegendom. Ja, det kan hända, att så är förhållandet, det vill jag icke bestrida, men någon *utredning* i frågan föreligger emellertid icke.

Det är nemligen många omständigheter att härvid taga i betraktande. Det har redan framhållits, att den byggnad, som skogsinstitutet nu har, skulle, då den blefve disponibel, kunna gifva årlig hyra, och att för närvarande betalas i arrende för lägenheten 700 kronor. Vidare har framhållits — hvilket jag ber att få särskildt betona —, att det icke kan dröja länge, innan anspråk framställas på nya byggnader för skogsinstitutet. Den, som besökt denna anstalt, måste inse, att de lokaler, som nu finnas, icke äro tidsenliga, samt att man icke bör klaga öfver ett allt för långt drifvet nit hos dem, som ega att vårda anstalten, om de mycket snart komma fram med klagomål öfver byggnadernas bristfälliga skick jemte yrkande på förbättringar. Dylika klagomål och yrkanden skola framkallas af själva sakförhållandena, särdeles om elevernas antal skulle ökas. Den förste talarén har sjelf medgifvit, att det skulle vara stäldt i utsigt, att en förbättring af lokalerna kommer att föreslås. Det förefaller mig därför som det skulle vara skäl att för riksdagen framlägga dessa båda frågor — organisations- och byggnadsfrågorna — på en gång och icke först komma med den här biten om regleringen af lönerna och sedan med det deraf såsom ett korollarium följande förslaget om förbättrandet af lokalerna. Jag anser därför, att Riksdagen bör hysa betänkligheter att för tillfället gå in på detta förslag, innan frågan i dess helhet med fullständig utredning föreligger.

Äfven i ett annat hänsende skulle en utredning vara af stor betydelse, och det är i frågan om sjelfva anstaltens ställning. Det har betonats, med stöd af den af Kongl. Maj:t utfärdade stadgan för skogsinstitutet, att detta institut skulle vara en vetenskaplig anstalt. Detta har framhållits dels af en talare på stockholmsbänken, dels af en talare på göteborgsbänken. Men jag hemställer till dessa herrar: om detta institut verkligen skall vara en vetenskaplig anstalt — kan man anse, att institutet för detta ändamål är tillräckligt utrustadt med de lärarekrafter, som nu föreslagits i Kongl. Maj:ts proposition? Kan man fordra, att en enda person skall kunna utöfva vetenskaplig verksamhet i matematik och byggnadslära, med deras tillämpningar på skogshushållningen, i skogsindelning, i geodesi och linear- och kartritning samt skogsförvaltning? Det förefaller mig alldeles för mycket begärdt, likasom så äfven är förhållandet i afseende på den andre lektorn, som skulle undervisa i botanik, zoologi och jagtkunskap. I det hela synas mig för en vetenskaplig behandling af dessa ämnen — om några af dem äfven skulle kunna sammanslås — fordras långt

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

större och rikare krafter än de, som genom Kongl. Maj:ts förslag skulle ställas till institutets disposition. Vill man icke föra in institutet på en helt annan bana än den, på hvilken det för närvarande befinner sig, så tror jag, att man måste pruta af betydligt på detta tal om anstaltens vetenskapliga art. Är det åter så, att det anses vara nödvändigt, att institutet föres in i en mera vetenskaplig riktning — om hvilken nödvändighet jag för tillfället icke vill yttra mig —, då anser jag, att *den* frågan bör utredas och framläggas för Riksdagen, innan något definitivt ordnande af institutets stat förekommer. Ty om man icke på lärarne ställer dessa stora anspråk i fråga om vetenskaplig verksamhet, utan mera tänker på, att eleverna skola erhålla en för praktiska behof nödvändig utbildning, då skulle man kunna med 3 lektorer och en föreståndare bestrida undervisningen i de förekommande ämnena, om institutet förlades till landsbygden. Hela frågan om förflyttning förfaller deremot naturligtvis, om man håller på denna starkt vetenskapliga pregel på institutet; men då borde saken föreligga i helt annat skick, än nu är förhållandet.

Det har här äfven talats åtskilligt om elevernas ställning till frågan. Mig förefaller det, som om det skulle blifva billigare för eleverna, om institutet förlades på landet. Der måste eleverna inackordera sig vid institutet. Dessa inackorderingsafgifter tänker jag mig visserligen — jag ber att få säga detta till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet — skulle kunna betäcka en icke så oväsentlig del af de kostnader, som skulle uppstå för bostäder och ekonomibyggnader, hvarför jag också anser, att vid bedömandet af frågan om anstaltens förflyttning icke för stort afseende bör fästas vid, att dessa byggnader skulle blifva dyra. Men jag tror dock, att eleverna för billigare pris kunna genomgå kursen på landet, än i Stockholm, och de skulle sålunda icke behöfva ställa så stora anspråk på löner, då de komme ut i det praktiska lifvet.

I afscende åter å elevernas ställning till frågan hvad beträffar dess moraliska sida, vill jag icke vidlyftigt yttra mig derom; ty allt beror här på den ledning, som anstalten får. Det kan utan fråga stå bra till med elevernas moral, om anstalten är i hufvudstaden; men lika bra kan det vara bestäldt med densamma, om anstalten förlägges till en skogsegendom. Afgörandet af frågan om hvilketdera ur nu berörda synpunkt vore fördelaktigare, beror på många omständigheter; om man vill väga mot hvarandra de skäl, som i detta afseende äro anförda af herr Olof Jonsson i Hof å ena sidan och af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet å den andra — och beggaderas skäl anser jag vara synnerligen beaktansvärda — så tror jag man skall få ganska svårt att säga, att den ena har rätt och den andra orätt.

Det har äfven framhållits, att om skogsinstitutet förlades till landsbygden, skulle sjelfva anstalten bli tarfligare, än som passar för förmögnare egendomsegares barn, och att dessa, hvilka särskildt borde påräknas såsom en betydande del af de nu ifrågasatta s. k. special-eleverna, därför skulle undvika en sådan anstalt. Men det synes mig, att man icke behöfver fästa något afseende vid denna sida af saken. Att det dock i allmänhet icke torde komma att bero på dessa

förmögnare egendomsegares söner *sjelfva*, om de vilja besöka den eller den anstalten, finner man ju, när man tager i betraktande den ålder, i hvilken de skulle befinna sig, då de komme in till institutet såsom specialelever. Det är nemligen särskildt framhållet, att inträdesfordringarne för dem äro mindre än för de ordinarie eleverna, och i följd deraf lär antagligen inträdesåldern för de förra icke blifva högre än för de senare.

Men vid en sådan ålder bestämma de väl icke *sjelfva*, om de skola besöka institutet eller icke, utan det beror på deras föräldrar och målsmän, och så mycken magt borde väl dessa hafva, att de kunna skicka dit dem, äfven om det skulle bjuda dem något emot att lefva på den kost, som de der skulle erhålla. Förståndiga föräldrar böra inse, att detta långt ifrån att skada deras barn tvärt om skulle vara till deras nytta.

Det har vidare framhållits, att med den praktiska utbildningen vore redan nu ganska väl bestämdt. Det vill jag icke bestrida, men jag kan icke tro annat än att det skulle bli bättre bestämdt med denna praktiska utbildning, om institutet förlades till en skogsbygd. Ovilkorligen skulle då sinnet för det praktiska bättre utbildas och vidmagthållas än nu, då eleverna under en stor del af året uteslutande få egna sin uppmärksamhet åt det, som tilldrager sig på lärosalarne.

Naturligtvis blefve det fortfarande nödvändigt — deri ger jag herr statsrådet och chefen för finansdepartementet fullkomligt rätt, för så vidt han, såsom jag tror, uttalade den åsigten — att anordna resor för eleverna till skilda delar af riket; det blefve nästan lika nödvändigt då, som det är under nuvarande förhållanden. Men vistelsen under en så mycket större del af året uti en skogsbygd bör dock utöfva en liflig och bestämd inverkan i förevarande hänseende, så att resultatet blir bättre, än om eleverna skola vistas å lärosalar i hufvudstaden.

Det har ock invändts mot institutets förläggande till en skogsbygd, att derigenom lärarecorpsen skulle blifva alltför isolerad. Jag har redan haft tillfälle att beröra den frågan, då jag talade om anspråken på lärarnes vetenskapliga verksamhet och den förändrade karakter, som man nu synes vilja gifva åt detta institut. Men håller man så strängt på den sidan af saken, då synes mig, att man bör taga steget fullt ut och medgifva, att den nuvarande isoleringen uti en liten anstalt med 3 lärare, hvar denna anstalt än ligger, måste för den vetenskapliga lifaktigheten inom densamma vara mindre fördelaktig. Det har ju också inom riksdagen förelegat en motion af en ärad förslagsställare, som äfven nu har sin plats på stockholmsbänken, hvari redan för länge sedan yrkades, att denna anstalt skulle sammanslås med en högre teknisk undervisningsanstalt just för åstadmande af denna lifgifvande samverkan. Då alltså redan nu en isolering af lärarecorpsen förekommer, synes det mig, att man icke bör lägga allt för öfverdrifven vikt på *den* isolering, som skulle uppstå, om institutet förlades till landsorten. Den isoleringen skulle kanhända blifva något större, men i förhållande till den isolering, som redan nu eger rum, synes mig den befurade ökningen af densamma vara mindre afsevärd.

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.

(Forts.)

Herr talman! Jag slutar med det, hvarmed jag började, nemligen att här icke varit fråga om att definitivt uttala att, om ett förslag framlades om institutets förläggande till en skogsbygd, detta förslag ovilkorligen under *alla* förhållanden skulle vinna Riksdagens bifall. Men *det* har man velat, att en *undersökning* i detta hänseende skulle verkställas, så att man skulle blifva i tillfälle att anställa jemförelser, och för min del önskar jag tillika, att frågan i *dess helhet* måtte föreläggas Riksdagen, hvarvid jag särskildt åsyftar dels de lokala förhållandena, dels äfven hvad som här i dag yttrats rörande den vetenskapliga karakter, som man synes önska, att denna anstalt skulle erhålla.

Under sådana förhållanden, herr talman, anser jag mig fullt befogad att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Petersson i Hamra: I denna fråga är redan så mycket yttradt både för och emot, att något särskildt icke kan vara att tillägga. Jag skall dock bedja att få säga några ord. Jag vill då genast förklara, att jag, efter att noggrant hafva begrundat så väl utskottets motivering för dess utlåtande som det förslag Kongl. Maj:t framlagt, kommit till det resultatet, att jag bestämdt föredrager det förslag, som Kongl. Maj:t framlagt.

Af det sätt, på hvilket utskottet motiverat sitt betänkande, synes mig framgå, att utskottet önskar få institutet förlagdt till en egendom på landet. Visserligen har nu här en talare sökt bestrida detta och förklarat, att man blott vill hafva en utredning af frågan, men så väl af utskottets utlåtande, som ock af hvad förut forekommit i fråga om en sådan förflyttning, synes mig tydligen framgå, att tanken derpå dock för utskottet varit hufvudmotivet för dess hemställan. Med den erfarenhet jag har både om detta läroverk och om våra landtbruksläroverk — och jag tror, att hvad som gäller om dem, äfven låter sig tillämpas på detta — kan jag dock icke alls vara med om, att detta läroverk, som så länge och, som jag tror, till fosterlandets bästa på sin nuvarande plats, verkat för den praktiska vetenskap det har till uppgift att odla, ej fortfarande skulle få bo kvar under det tak, det hittills haft. Om vi blott något tänka på Ultuna landtbruksinstitut, huru mycket bekymmer har det ej vållat Riksdagen både med afseende på anskaffande af lärarepersonalen och dess aflöning och i fråga om nödiga byggnader! Och skulle man nu vilja lösa den föreliggande frågan på det sätt, att man förflyttar skogsinstitutet till en landegendom, är jag öfvertygad, att det skulle vålla oss ej mindre, utan snarare långt mera besvär att för dess räkning anskaffa lämpliga byggnader, erhålla lärarekrafter o. s. v. Redan detta bör vara tillräckligt att bestämma oss att icke företaga någon sådan förflyttning.

Herr Olof Jonsson har talat om, att för eleverna en flyttning till landet skulle vara gagnelig, därför att der icke skulle förekomma så mycket frestelser som här i staden. Ja, nog vet man, att här i Stockholm finnas frestelser af många slag, icke minst för ungdomen. Man känner ju t. ex. särskildt, att dessa guldkrogar till ganska stor

del fyllas af unge män, och detta afskräcker nog många från att skicka sina söner hit. Men tänker man på liknande läroverk, som äro förlagda på landet — om också ej så långt från staden — så tror jag, att erfarenheten visat, att frestelserna der ej bruka vara mindre, än hvad de äro, om eleverna bo i en stad. Spörjer man t. ex. i Upsala, hvilka som lefva högst, eleverna vid Ultuna eller studenterna vid universitetet, tror jag, att eleverna vid Ultuna icke skola komma att få det bästa vitsordet; åtminstone var det så fordomdags; huru för närvarande det kan vara, känner jag icke till. Och på samma sätt skulle saken nog komma att ställa sig, derest skogsinstitutet förflyttades till en landtegendom. Ty det är otvifvelaktigt en fördel, om en yngling, som studerar, får tillfälle att vistas i ett samhälle, der han kan ordna för sig som han behagar, t. ex. inackordera sig eller i öfrigt ställa så billigt för sig, som han finner bäst för sig. Detta kan han ej göra, om han skall vistas vid ett institut på landet, ty der är han hänvisad till det kasernlif, som der förekommer. Jag anser alltså, att det ovilkorligen är bättre för eleverna så väl med hänsyn till deras trefnad och deras lefnadsomkostnader som ock i afseende på de frestelser, för hvilka de kunna vara utsatta, om de få bo i stad, än om de skola tvingas till det kasernlif, som förekommer vid ett institut på en landtegendom.

Med hänsyn till allt detta och tillika icke minst därför, att det hittills visat sig, att elevernas praktiska utbildning kunnat försiggå utan hinder deraf, att institutet varit förlagdt i stad, skall jag be att få yrka bifall till den vid 5:o mom. a i nu föreliggande betänkande fogade reservationen. Jag anser nemligen af stor vigt, att denna frågas lösning icke fördröjes.

Herr Wijkander: Med anledning deraf att Första Kammaren fattat ett beslut, som visserligen i sakligt hänseende är öfverensstämmande med reservationen, men har en annan affattning, ber jag att få ändra mitt förra yrkande derhän, att jag biträder det slut, hvartill Första Kammaren kommit.

Eftersom jag har ordet, skall jag äfven be att i ett par punkter få bemöta en föregående talare.

Då jag nyss nämnde, att det yttrande af skogsstyrelsen, som är citeradt i statsutskottets betänkande, och som der blifvit återropadt såsom en väsentlig grund för det resultat, hvartill utskottet kommit, är lösycekt ur sitt sammanhang, så var icke detta rigtadt mot statsutskottet, utan det skedde endast för att främtaga detta yttrande en del af den udd, som det eljest kunde hafva. Uti föreliggande statsutskottsbetänkande är detta yttrande hemtadt från 1875 års kongl. proposition i frågan, och det var det anmärkningsvärda deri, att den form, under hvilken det der förekommer, var sådan, att redan vid den riksdagen en talare framhöll det egendomliga uti ett sådant yttrande, som jag nyss ansåg af vigt att betona.

Vidare vill jag med anledning af hvad en ärad vän på stockholmsbanken nyss anförde om det vetenskapligas betydelse, först uttala min glädje deröfver, att han insett, att verklig vetenskaplighet vid den högre undervisningen svårligen kan utan stora uppoffringar

*Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)*

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

vinnas vid ett skogsinstitut på en skogsegendom, utan att det finnes mycket större utsigter för att detta kan ske i en stor stad som t. ex. Stockholm. Men på samma gång vill jag dock något modifiera den betydelse, samme talare tyckes vilja inlägga i det vetenskapliga arbetet vid institutet, derhän, att jag tror, att, hvilken vigt man än lägger dervid, dock vid ett sådant läroinstitut endast ett par tre af de viktigaste ämnena kunna kräfva fackmän, och att därför den massa af småämnena, som måste förekomma vid hvarje praktisk teknisk läroanstalt, ur denna synpunkt kunna lemnas ur betraktande. För sådana ämnen t. ex., som matematik, nationalekonomi o. d., hvilka till viss begränsad omfattning måste förekomma vid ett skogsinstitut, torde icke särskilda vetenskapsmän vara af nöden eller vetenskaplig forskning påräknas, och jag är alldeles öfvertygad, att talaren i fråga är ense med mig derom, att undervisningen i dessa ämnen mycket bättre kan erhållas genom extra lärare från andra håll. Men hvad som är af vigt, det är att lärarne i egentlig skogsvetenskap få tillfälle att vetenskapligt följa med hvad som rör sig på deras område och arbeta själfständigt. Att de också för närvarande äro kompetenta dertill och bedrifva en lifaktig vetenskaplig verksamhet har redan framhållits.

Vidare ber jag att få betona, att redan nu läroanstalten i fråga har ett dylikt vetenskapligt ändamål. Den har nemligen enligt § 1 i dess stadgar till ändamål att *utveckla skogsvetenskapen på nationel grund*, och det är således här icke fråga om någon förändring af dess karakter, då man betonar denna sida af saken. Jag skulle vara den förste att glädje mig, om skogsinstitutet finge ökade lärarkrafter, men en vetenskaplig uppgift har det redan nu, och undervisning i dess hufvudämnen, såsom skogshushållning o. s. v., kan af dess nuvarande lärare mycket väl drivas på vetenskapligt sätt. Jag ber än en gång att få framhålla, att § 1 i dess stadgar bestämmer, att det skall utveckla vår skogsvetenskap *på nationel grund*. Just detta är synnerligen beaktansvärdt, därför att vi icke kunna låna de vetenskapliga resultaten på skogshushållningens område från andra sydligare länder. Vi måste därför i vårt eget land göra undersökningar, afpassade efter våra särskilda förhållanden och stå på egen mark. Vi måste därför hafva ett skogsinstitut med de egenskaper, att lärarne derstädes kunna göra sådana undersökningar och drifva sina studier i den riktningen. Emedan i Sverige alltså förhållandena äro ganska afvikande från sydligare länders, anser jag det vara dubbelt viktigt, att man här befrämjar en nationel utveckling af skogsvetenskapen.

Herr Nils Petersson i Runtorp: Jag är alldeles ense med dem, som uttalat sig i den riktningen att skogsskötseln i vårt land utgör en mycket viktig faktor och att den därför behöfver och bör ordnas så väl som möjligt. Jag är likaledes af samma åsigt som den siste ärade talaren derutinnan, att densamma bör ordnas på fullt nationel grund; men jag tror tillika att för dem, som skola egna sig åt skogsskötseln, den *praktiska* delen intager det förnämsta rummet. Af denna anledning är det också som jag anser, att man bör

göra något mera för skogsinstitutet och dess befrämjande än att endast inskränka sig till att blott medgifva en ny lönestat för dess lärare. Ty för att detsamma må blifva så nyttigt och verksamt som möjligt, erfordras verkligen att någonting mera göres för denna institution än en enkel lönereglering. I det afseendet har man emellertid nu framkastat ett tvistefrö, i det man ifrågasatt, huru vida det må vara fördelaktigt att låta institutet fortfarande få vara förlagdt i hufvudstaden eller förflytta detsamma till landsbygden. Men, mine herrar, eftersom man nu tvistar om denna sak, skall jag be att få andraga ett exempel, nemligen beslutet om det nya veterinärinstitutets förläggande till Stockholm, hvilken åtgärd jag anser såsom ett af de största missgrepp, som man någonsin kunnat begå. Detta institut hade nemligen, såsom herrarne väl veta utan att jag här behöfver uppge anledningen dertill, både bort och kunnat förläggas till ett annat och mera lämpligt ställe. Samma förhållande skulle må hända och antagligen kunna äfven i det här förevarande fallet komma att inträffa, om nu fattades definitivt beslut derom, att skogsinstitutet skulle för all framtid förblifva förlagdt till hufvudstaden.

Man har här framhållit, att kostnaderna för institutets förläggande till landsbygden skulle blifva så stora, att Riksdagen komme att rygga till baka därför. Men i ty fall borde man åtminstone hafva att tillgå en beräkning öfver kostnaderna för institutets tidsenliga anordnande här i hufvudstaden, med särskild hänsyn till erforderliga nybyggnader, helst i det fall att, som man ifrågasatt, extra eller s. k. specialelever, skulle komma att antagas. Ser man saken ur den synpunkten borde man åtminstone icke brådska med dess afgörande, utan öfverlemna åt vederbörande myndigheter att åstadkomma utredning, huru vida icke något ställe på landsbygden må finnas, dit institutet kunde lämpligen förläggas. Skulle institutet dit förläggas, kan jag icke finna, att deri skulle ligga någon synnerlig fara, utan snarare tvärt om. Dessutom anser jag, att i sakens outredda skick ett uppskof för vidare utredning i nämnda syfte icke skulle medföra någon synnerlig våda. Man har ju ett färskt exempel från skolan vid Omberg, hvars anläggning visat sig medföra hvarken byggnads- eller andra omkostnader till afskräckande belopp. Jag tror för öfrigt, att det icke är lämpligt att personer, som skola egna sig åt skogsskötsel, för sin utbildning i det hänseendet länge uppehålla sig i hufvudstaden. Det har visserligen yttrats, att man här i hufvudstaden har att tillgå bättre åskådningsmateriel än vid ett institut, förlagdt till landsbygden; men, mine herrar, den åskådningsmateriel, som för i frågavarande studier verkligen behöfves, är af helt annan beskaffenhet än den, som här kan stå till buds.

Frågan är med ett ord så vigtig, att man icke bör förhastas sig, och jag befarar, att man genom att ensamt bifalla Kongl. Maj:ts proposition i ämnet skulle undanskjuta den vigtigaste delen af frågan, nemligen i hvad den afser institutets förläggande till landsbygden.

Detta är orsaken, hvarför jag biträdt utskottets förslag i denna del, till hvilket jag fortfarande yrkar bifall.

*Angående
ny stat för
skogs-
institutet.*
(Forts.)

Angående
ny stat för
skogsinstitutet.

(Forts.)

Herr Boëthius: Herr talman! Min ärade vän på stockholmsbänken, herr von Friesen, anförde, så vidt jag fattade honom rätt, såsom skäl mot antagande af den kongl. propositionen det förhållandet att, äfven om man ville att denna anstalt skulle vara vetenskaplig, Kongl. Maj:ts förslag icke uppfylde de anspråk, som kunna ställas på en verkligt vetenskaplig anstalt. Detta enligt hans tanke. Jag tror deremot icke att det är skäl att, därför att man icke kan få det bästa, man icke skall nöja sig med det goda man har. Jag vill icke yttra mig derom, huru vida Kongl. Maj:ts förslag tillfredsställer dessa anspråk, och det synes möjligt, att landet icke har råd att underhålla en första klassens vetenskaplig anstalt för vår skogsskötsel. Den nuvarande anstalten har dock redan ett vetenskapligt värde, och den skulle komma att särskildt få detta vetenskapliga värde ökad, i fall föreliggande kongl. förslag vunne bifall. Men det är fara värdt att, om den nuvarande organisationen skulle komma att oförändrad bibehållas, den grad af vetenskaplighet, som institutet för närvarande eger skall försvinna, och således resultatet af den mening, som herr von Friesen förfäktar, blifva att man för att få det bästa förstör det goda, som man har. På sätt en talare på göteborgsbänken redan påvisat, .erfordras, för att institutet skall i någon mån hafva en vetenskaplig karakter, att i de vid institutet förekommande hufvudämnen finnas vetenskapligt bildade lärare. Vigten deraf torde icke kunna nog framhållas. Naturvetenskapernas studium är nu något helt annat än förr, då man mest sysselsatte sig med den beskrifvande delen. Nu är detta studium biologiskt, det vill säga detsamma går ut på att undersöka villkoren för organismens lif, och klart är, att ett sådant studium kan just för värden af våra skogar, denna vårt lands rikaste inkomstkälla, blifva af en oerhördt stor betydelse. Derfor *måste* det också finnas en anstalt, der man *kan* studera skogsväsendet vetenskapligt, och hvarifrån en stam af män med någorlunda insigter om hvad med vetenskaplig verksamhet i denna rigtning menas kan utgå. För närvarande finnes der också en lektor i naturvetenskaperna, hvilken aflagt de högsta akademiska examina och varit docent vid Upsala akademi. Kunna herrarne verkligen finna det vara lämpligt, att en person, som underkastat sig kompetensvilkor, minst lika goda som för ett lektorat, likväl skall erhålla sämre lönevilkor än en lektor vid statens allmänna läroverk? Lärarne vid institutet hafva att göra med lärjungar, som aflagt studentexamen på reala linien. Deras verksamhet är sålunda närmast jemförlig med professorernes vid universitetet i hvad angår de vetenskapliga föreläsningar, som de skola hålla. För allt detta skola de nu åtnjuta en *sådan* aflöning, som jag här ofvan antydt. Men, mine herrar, i längden lärer väl detta icke gå an. Ty, om man bibehåller denna aflöningsstat, kommer detta institut att sjunka i värde, ett offer för bristen på dugliga lärarekrafter.

Nu vill dock statsutskottet till en obestämd framtid undanskjuta denna lärarefråga samt under tiden sätta lärarne på svältkur. Jag undrar, om detta kan vara klokt och billigt. Man har ofta framhållit olämpligheten af att icke framlägga någon lönereglering för läroverken af den anledning, att Riksdagen har vissa önskningsmål, som den vill

genomföra i sammanhang med denna reglering. Här är ett dylikt uppskof ännu obilligare särskildt med hänsyn dertill, att den nu ifrågasvarande löneregleringen ställer sig jemförelsevis billigare. Ett uppskof i förevarande fall är dessutom ännu oklokare, ty här gäller det att få värden om en af vårt lands förnämsta näringar väl ordnad genom en klokt anordnad undervisning. Då nu dertill kommer, att enligt min mening ovedersägliga skäl blifvit anförda för att detta behof bäst tillgodoses, om institutet fortfarande förlägges i hufvudstaden, så följer deraf också helt naturligt, att man icke kan göra annat här vid lag än biträda Kongl. Maj:ts föreliggande förslag.

Herr von Friesen har visserligen anført några synpunkter, som skulle kunna tala emot institutets kvarblifvande i hufvudstaden. Dock gjorde han detta med en viss tvekan, och jag undrar icke heller derpå. Ett af dessa skäl, som han anförde, var att det skulle vara mera praktiskt att låta lärjungarne någon tid få vistas på landet. Detta oakadt erkände han värdet af den praktiska utbildning lärjungarne under någon tid före sitt inträde vid institutet varit i tillfälle att inhemta vid skolan å Omberg och sedermera finge inhemta under resor. Jag föreställer mig också, att det härigenom blir sörjdt för den praktiska utbildningen, men att den undervisning, som vid institutet meddelas, hufvudsakligen är af mera teoretisk art, såsom mikroskopiska undersökningar m. m., och en sådan undervisning kan väl med lika framgång bedrivas i en stad som på landet.

Vidare har herr von Friesen måst medgifva det menliga inflytande, som lärarnes isolering på landsbygden skulle utöfva, och äfven erkänt, att det ur denna synpunkt må hända vore *något* bättre att hafva denna institution der den nu är. För min del anser jag, att det skulle vara *ofantligt* mycket bättre, om institutets verksamhet fortfarande förlades till hufvudstaden. Ty, mine herrar, det är dock en väsentlig skilnad emellan att vara nödsakad att vistas på landsorten utan tillgång till bibliotek och utan tillfälle till umgänge med vetenskapsmän, mot att i Stockholm hafva en om än liten vetenskaplig institution, hvarigenom vetenskapsmannen får tillträde till hufvudstadens alla stora vetenskapliga samlingar, kan söka inträde i vetenskapliga föreningar, åhöra föreläsningar samt uppsöka personer, som verka för samma intressen och sålunda oupphörligen blir i tillfälle att inhemta nya och lifgivande intryck.

Herr von Friesen antydde för öfrigt att, om man ville verkligt tillgodose det vetenskapliga intresset, man borde taga steget fullt ut och, såsom friherre Nordenskiöld en gång föreslagit, sammanslå skogsinstitutet med den tekniska högskolan. Ja, deri har han kanske rätt, men man bör dock ej heller i detta fall döda det bättre blott för att söka få det bästa. För öfrigt, om man skulle finna lämpligt att göra denna sammanslagning, kan jag icke se, att ett bifall till Kongl. Maj:ts föreliggande förslag i något hänsende lägger hinder i vägen deraf. Jag skulle också kunna så till vida tillmötesgå utskottets förslag, att den föreslagna summan skulle kunna uppföras på *extra* stat, på det att den reglering, som nu komme att beslutas, icke skulle framdeles lägga hinder i vägen för en förändring i förenämnda syfte. Men jag vidhåller, att det är oklokt att längre bibehålla dessa löneförmåner

Angående
ny stat för
skogsinstitutet.
(Forts.)

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

vid deras nuvarande låga belopp. Då jag emellertid icke tror, att det skulle löna mödan att yrka lönernas uppförande på extra stat, skall jag förena mig med dem, som yrkat bifall till det beslut Första Kammaren fattat.

Herr J. H. G. Fredholm: Kongl. Maj:ts förslag innehåller i realiteten egentligen icke något annat än att bereda ökad anslag åt en lektor vid skogsinstitutet och vidare några hundra kronors ökning i anslaget till arfvoden åt extra lärare. Vid sådant förhållande kan det synas temligen underligt, att diskussionen om denna fråga kunnat få den omfattning, att den kommit att beröra skogsinstitutets hela organisation. Förklaringen till att frågan fått denna utsträckning är att söka deri, att Kongl. Maj:t genom att uppföra anslaget på ordinarie stat velat få en annan form för anslagets utgående för framtiden än den, som hittills tillämpats. I den kongl. propositionen angående den af departementschefen tillstyrkta staten för skogsinstitutet heter det: »att anslaget för skogsinstitutet borde i likhet med anslagen till skogsstaten och statens skogsskolor uppföras såsom bestämmt anslag». Det är naturligtvis detta uttalande, som har uppväckt hela den nu förevarande diskussionen. Man fruktar för att fixera detta anslag, när man icke har någon som helst kännedom om, huru Kongl. Maj:t för framtiden ämnar organisera detta institut. Ty icke kan man väl anse, att organisationen blir fullständigt genomförd endast genom beviljande af ökad aflöning åt en lektor vid institutet samt omkring 400 kronor åt några extra lärare.

Då emellertid hela organisationsfrågan för närvarande icke föreligger i något som helst utredt skick, kan jag för min del icke vara med om att lägga hinder i vägen för en blifvande organisation genom att biträda förslaget om de ifrågasatta lönebeloppens uppförande på ordinarie stat, på sätt departementschefen begärt. Vore fråga endast om att bevilja hvad Kongl. Maj:t begärt i anslagsväg på extra stat, hvarigenom frågan skulle få mindre dimensioner än den nu fått, skulle jag på vissa villkor kunnat vara med derom. Frågan hade i så fall reducerat sig till att tillse, om de af Kongl. Maj:t begärda löneförbättringarne äro behöfliga. Någon annan skillnad mellan nu gällande stat och den af Kongl. Maj:t föreslagna staten förefinnes ej än den, att nuvarande stat upptager en slutsumma af 21,800 kronor, under det att Kongl. Maj:ts förslag uppgår till 23,200 kronor. Det förhöjda anslaget har föranledts deraf, att man begärt en ökning med 1,000 kronor i anslaget åt en lektor i naturkunnighet och 400 kronors förhöjning till extra lärare. Detta är alltsammans, förutom det, att lektorerna skulle få ålderstillägg, hvilka naturligtvis komma att i framtiden föröka staten. Nu anser jag för min del icke obilligt, att ifrågavarande lektor får 2,000 kronor i lön och 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar.

Men jag finner i den föreslagna staten äfven något annat, som jag icke kan anse vara riktigt, och det är, att den af lektorerna, som tillika är direktör, skall i denna sin egenskap åtnjuta ett särskildt arfvode, som, äfven lågt räknadt, icke kan anses vara mindre än 2,000 kronor. I arfvode har han nemligen såsom direktör 1,000 kro-

nor större lön än de andra lektorerna och dessutom fri bostad och vedbrand. Dessa sistnämnda förmåner torde i Stockholm icke kunna värderas till lägre belopp än 1,000 kronor. Skall då denne lektor, därför att han sköter en befattning såsom direktör vid skogsinstitutet, som endast har ett tjugotal elever, för denna sin tjänstgöring åtnjuta ett särskildt extra anslag på 2,000 kronor om året? Jemför man detta arfvode med det, som tillkommer föreståndaren för tekniska högskolan med dess 220 à 230 lärjungar, hvilket arfvode ej uppgår till mer än 1,500 kronor, skall hvar och en finna, att förstnämnde arfvode är alldeles för högt tilltaget. Om vid uppgörandet af staten för skogsinstitutet den rättelse iakttagits, att man icke gifvit direktören för stort arfvode, utan nedsatt det till hälften, så skulle man hafva kunnat bereda lektorn de förmåner man afsett, utan att göra någon ändring i det nu utgående anslaget. Och man hade då icke behöft af Riksdagen begära något förhöjdt anslag, åtminstone icke förr än i samband med framlagdt förslag om skogsinstitutets framtida organisation. Hvad jag nu anfört utgör åtminstone för mig alldeles tillräckligt motiv att yrka bifall till utskottets hemställan.

Jag kunde sluta härmed, men innan jag lemnar ifrån mig ordet, skall jag be att i allra största korthet få tillkännagifva, att jag ingalunda kan förena mig med de herrar, som yrkat på skogsinstitutets förläggande till landsbygden.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Det finnes intet nytt att tillägga i denna fråga, och jag skall därför endast anhålla att få taga kammarens uppmärksamhet i anspråk för att göra ett litet sammandrag af de olika meningarne.

Jag har tyckt mig finna, att de, som önska, att institutet fortfarande skall vara förlagdt i Stockholm, hafva fattat en fullt bestämd öfvertygelse i detta afseende, och deras omdöme är grundadt på de enkla sakförhållanden, som i Kongl. Maj:ts proposition äro meddelade och för öfrigt af hvarje man med sundt omdöme kunna inses. De flesta, som yttrat sig emot det kongl. förslaget i denna punkt, äro icke lika bestämda i sin åsigt, att institutet bör flyttas till landet, utan hafva endast önskat en utredning eller tillsättande af en komité, hvarigenom frågan skulle uppskjutas och för tillfället falla. Om man jemför de meningar, som här äro ställda emot hvarandra, i afseende å deras styrka, har det synt mig, att den meningen med större kraft och öfvertygelse blifvit försvarad, att institutet bör förblifva, der det nu är. De som uppträd för den motsatta åsigten hafva — visserligen icke *alla* men *de flesta* af dem — förklarat, att de icke veta, om det icke möjligtvis vore bättre att förlägga institutet till landsbygden. Man må ej undra öfver att vid sådant förhållande den förra åsigten har större kraft för mig, helst Första Kammaren, som väl ej heller bör sakna omdöme i denna fråga, fattat sitt beslut i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition. Hvarje praktisk man kan förstå, att byggnadskostnaderna, om man förlägger institutet till landet — vi må gå till hvilken egendom som helst — icke kunna blifva annat än mycket stora. Det fordras så många särskilda lokaler för ett sådant institut, i synnerhet om det skall utvecklas i den rigt-

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts)

ning, som alla synas hafva önskat, att undervisningen skall göras tillgänglig äfven för privatelever.

Den siste talaren åter var af helt annan mening. Han gjorde anmärkning dels mot lönebeloppen och dels deremot, att ingen ny anordning af institutet blifvit föreslagen. Gent emot det sista ber jag att få svara, att den nuvarande anordningen af institutet är mycket god och att af dem, som yttrat sig om saken, ingen anmärkning mot den samma blifvit framställd.

Vidare säger han, att direktörens lön är för hög. Med anledning deraf ber jag emellertid att få nämna, att direktören för Ultuna, som ju är jmförlig med skogsinstitutets direktör, genom beslut af Riksdagen fått sin lön fastställd till 5,000 kronor, och att han alltså har en större lön än som nu är ifrågasatt åt direktören vid skogsinstitutet. Jag ber vidare att få fästa uppmärksamheten vid, att direktören har en chefsplats, och, på samma gång han undervisar i sina två ämnen, skall han leda det hela på bästa möjliga sätt. Hans befattning kräver sålunda af honom, icke allenast att han skall vara hemmastadd i sin vetenskap, utan äfven att han skall hafva ledareegenskaper. Det måste alltså vara en mycket erfaren och skicklig person. Huru vida det då kan vara lämpligt att sätta aflöningen lägre, än Kongl. Maj:t föreslagit, lemnar jag derhän.

Såsom nyss nämndes af talaren på upsalabänken, äro nu ett par af dessa platser besatta med verkliga vetenskapsmän i trots af den nuvarande dåliga aflöningen. Är det icke då angeläget för att få behålla dem, att detta interimstillstånd i afseende å aflöningen måtte upphöra, och att den otillräckliga aflöning, som lemnas till vissa lärare, måtte höjas. Att de icke äro på ordinarie stat, innebär, att de icke äga rätt att erhålla pension, när de tjent ut. De borde väl dock i lika hög grad som andra statens tjenstemän anses hafva gjort sig förtjente af en sådan förmån. Riksdagen har för öfrigt satt på ordinarie stat alla embetsverk och alla institut, allt efter som de uppnått den stadga, att skäl dertill förefunnits. Vill man alltså hafva institutet kvar i Stockholm, ser jag intet skäl, hvarför man ej skulle bevilja anslaget till det samma, på ordinarie stat, äfven om man skulle fordra en ytterligare utveckling af detsamma i framtiden.

Hvad vidare beträffar byggnaderna, har det uppgjorts en plan till en tillbyggnad, som skulle kosta 5,000 kronor. Det gäller nemligen att erhålla en sal och en förvaringsplats för samlingarne. Jag föreställer mig emellertid, att denna kostnad behöfver ökas, enär man möjligen behöfver bygga detta hus i två våningar, hvartill ej torde erfordras mycket öfver dubbla beloppet, men äfven om kostnaderna derfor skulle uppgå till 15,000 kronor, en summa, som de icke gerna kunna öfverskrida, så bör väl detta icke komma någon att rygga tillbaka för det föreliggande förslaget.

Herr Petersson i Hamra: Jag skall endast be att få återtaga mitt förra yrkande, hvilket lär åtminstone i formelt afseende skilja sig från det yrkande, som blifvit framställt af herr Lovén, och instämma i hans yrkande.

Herr von Friesen: Jag ber endast att med afseende å den framställning, som talaren på östgötabanken gifvit af utskottets mening få anföra utskottets egna ord: »I afvaktan på resultatet af denna undersökning torde någon förändring icke böra vidtagas med afseende å de till skogsinstitutet anvisade medel.» Detta är slutorden i utskottets framställning af ärendet. De förekomma på sidan 56 i betänkandet.

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

Hvad angår talarens på göteborgsbanken anmärkning, att man icke kunde göra anspråk på vetenskaplighet i matematik af läraren i det ämnet, vill jag dock erinra, att i den uppräknig af hans ämnen, som förekommer i statsrådsprotokollet, matematiken är nämnd först, och att den således väl skulle vara hans huvudämne. I den föreslagna staten står visserligen skogshushållning främst, men der stå dock både skogshushållning och matematik. För öfrigt frågas, hvad man menar med vetenskaplighet. Är det den vetenskapliga underbyggnaden, hvarom fråga är, så bör ju läraren ha den innan han vinner anställning vid institutet. Var det åter den sjelfständiga, fortsatta vetenskapliga verksamheten, som talaren på göteborgsbanken åsyftade, så tror jag, att för vinnande af en sådan i de förekommande läroämnena det nu framställda förslaget icke är tillfredsställande.

Då jag nu säger detta, ber jag tillika gentemot talaren på upsala-banken få nämna, att jag icke ställt mig på den ståndpunkten, att jag, då jag icke kan få det bästa, ej vill taga det goda, som jag kan få; utan jag har betraktat frågan ur *statsutskottets* synpunkt, då jag nemligen önskat, att, om starka skäl finnas för det antagandet, att den framställning, som nu är gjord af skogsinstitutets behof, icke är tillräckligt omfattande, man icke nu bör fatta ett definitivt beslut i frågan, innan man fått kännedom om den för en längre framtid afsedda anordningen af institutet.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet anförde nyss, att det vid institutet behöfdes åtskilliga nya byggnader. Men då föreställer jag mig, att det vore skäl att taga hela frågan på en gång under ompröfning. Gör man icke det, blir man nära nog fränkänd sin rätt till pröfning af förslaget om byggnaderna, då detta framkommer. Säger man ja nu, tvingas man att säga ja då. Deremot vet man icke, hvilket beslut skulle fattas, om Riksdagen finge frågan i dess helhet på en gång till ompröfning. Dylika erinringar har jag många gånger gjort vid behandlingen af kongl. propositioner, att nemligen en gång beviljade anslag ofta draga med sig utgifter, till hvilka man sedan icke kan säga nej. Det är också rätt vanligt, att Riksdagen begär utredning om hvilka utgifter ett framlagdt förslag ovilkorligen måste föra med sig, derest icke sådan utredning redan föreligger. Ur den synpunkten anser jag, att dessa två frågor — reglerings- och byggnadsfrågorna — böra stå i orubbligt sammanhang med hvarandra, och att de endast i sammanhang med hvarandra böra behandlas.

Jag skall derefter vända mig mot ett kraftuttryck af talaren på upsala-banken, det nemligen, att man icke borde ställa dessa lärare på »vältkur». Jag tror ingalunda, att det varit statsutskottets me-

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

ning att ställa dem på svältkur. Statsutskottet har icke tagit ifrån dem något, utan låtit dem hafva hvad de ha. Om de kommit på svältkur, är det deras eget fel, ty de fingo båda två sina platser så nyligen som 1890, och de visste då, hvilken lön de hade att påräkna. Jag tror att det är ett hårdt tal att då säga, att utskottet velat sätta dem på svältkur, likasom det är ett hårdt tal att framkomma med sådant som att man icke bör förstöra det goda man nu har. Hvem har velat det? Icke utskottet, ty det har velat hafva det såsom det är. Och då institutet kunnat utveckla sig så förträffligt, som den åsyftade talaren här sagt, kan man då verkligen tro, att det skall blifva förstördt, därför att man nu i år icke vill bifalla det kongl. förslaget i ämnet? Jag tycker, att man icke bör komma fram med dylika öfverdrifter.

En annan öfverdrift, hvartill denne talare äfven gjorde sig skyldig, var den att han påstod, det dessa lärare hade fullt en professors tienstgöring. Ja, följden är då, mine herrar, den att de skola hafva en professors aflöning. Vi se sålunda, hvad vi hafva att vänta, om denne talare finge råda. Jag vet ej hvad dessa öfverdrifter skola tjena till.

Man har vidare sagt att jag medgifvit, att den praktiska utbildningen bör förvärfvas vid de under sommaren företagna resorna. Ja, det är sant, men jag vill fästa uppmärksamheten på att jag dervid icke uteslutit, utan tvärt om framhållit önskvärdheten af praktisk utbildning äfven vid institutet, om ock denna blir en annan, nemligen af enahanda art som den, hvilken nu meddelas vid Ombergs skogsskola. Det är klart, att det icke är tillräckligt att eleverna se skogen på ett ställe; de måste se den under dess många olika former, och därför böra resor ofta företagas, äfven om anstalten skulle förläggas till landsorten.

Jag tror mig, herr talman, nu hafva bemött hvad som sagts mot mitt förra anförande och jag har icke något annat yrkande att göra nu än då, eller bifall till utskottets hemställan.

Herr J. H. G. Fredholm: Mot den anmärkning jag gjorde, att i lönestaten arfvodet till direktören satts allt för högt, har statsrådet och chefen för finansdepartementet invändt, att det icke är större än det, som föreslogs till föreståndaren för Ultuna landbruksinstitut. Ja, om man icke sätter högre värde på fri bostad och vedbrand i Stockholm än hvad jag gjort, eller uppskattar dessa förmåner till endast 1,000 kronor, då är det riktigt att arfvodet satts lika med det till nämnde föreståndare föreslagna eller 2,000 kronor. Men chefen för finansdepartementet har sig sannolikt bekant, att denna kammare ansett detta sistnämnda arvode såsom rektorsarfvode alldeles för högt. Och då kammaren förra året hade denna uppfattning med afseende å rektorsarfvodet för direktören vid landbruksinstitutet, hvilket dock är en större undervisningsanstalt än skogsinstitutet, så förmodar jag att samma uppfattning gör sig gällande äfven nu och i den föreliggande frågan.

Såsom det enda motivet, hvarför detta anslag begärts på ordinarie stat, har framhållits, att derigenom skulle åt lärarne vid insti-

tutet beredas trygghet att komma i åtnjutande af pension. Detta vore onekligen en fördel för lärarne. Men om genom lärarelönernas uppförande å ordinarie stat lägges något hinder i vägen för att man framdeles skall få till stånd en bättre organisation af läroverket än den nuvarande, torde den skada det allmänna deraf komme att lida, vida öfverväga de fördelar, lärarne personligen skulle komma att vinna genom nu föreslagna lönestat. Det synes mig därför saknas skäl för att nu uppföra den föreslagna lönestaten såsom ett bestämt anslag.

*Angående
ny stat för
skogsinstitutet.
(Forts.)*

Herr Boëthius: Blott några ord till svar å hvad herr von Friesen i sitt senaste anförande yttrade mot mig.

Han ondgjorde sig öfver det något starka uttryck, jag hade angående de nu varande lärarnes löneförhållanden. Jag kan icke hjälpa att jag måste hålla på det uttryck jag använde, ty det är en orimligt liten lön för personer, på hvilka sådana fordringar ställas, dessa 2,500 kronor. Men det sammanhänger för visso med en annan sak, nemligen att i allmänhet utsigterna till goda löneförmåner äro så ringa i vårt land för sådana, som egna sig åt rent vetenskaplig verksamhet, äfven sådan verksamhet, hvaraf hela landet i praktiskt hänseende kan vinna största nytta. Jag kan icke hjälpa att jag talat om svältkur, då jag tager i betraktande hvad de få kosta på sig och jemför dem med till exempel jurister. Om vi tänka oss en person, som tagit hofrättsexamen, veta vi ju att han icke gerna tager mot en tjänst med aflöning af 2,500 kronor. Men en person, som tagit landets högsta vetenskapliga examen och som skall stå på sådan vetenskaplig ståndpunkt, att han kan leda ett i högsta måtto viktigt vetenskapligt arbete, den skall stanna vid en lön af 2,500 kronor! Det är icke utskottets fel, säger herr von Friesen. Utskottet har icke sänkt lönerna och sålunda icke heller försämrat institutionen. Jo, så till vida som utskottet icke antagit det förslag till det bättre som här framlagts, kan man säga att utskottet gjort det senare, ty om icke förbättringen vidtages, kan man omöjligen få bibehålla dugliga personer på dessa platser. De blifva då expektansplatser och när deras innehafvare väl satt sig in i den vetenskapliga skogsskötselns, måste de söka sig platser på annat håll såsom lektorer vid allmänna läroverk eller dylikt. Det är således att förstöra det goda man har, då man icke tager det bättre, som behöfves för dess vidmagthållande.

Vidare har han förklarar, att undervisningen äfven här skulle vara praktisk och sålunda af samma natur som undervisningen vid skogsskolan på Omberg. Detta tager jag dock friheten betvifla, ty jag föreställer mig, att vid sistnämnda läroanstalt det just är den praktiska skogsskötseln, som eleverna skola inhemta, men att det deremot vid institutet är fråga om någonting annat, nemligen att sätta dem in i skogsskötselns vetenskapliga ståndpunkt, så att de blifva i stånd att taga hänsyn till de resultat, hvartill vetenskapen på detta område kommit. Det är denna undervisning, som jag tror kunna mycket bättre ega rum i hufvudstaden än på landet.

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

Herr Jonsson i Hof: Endast några få ord!

Herr statsrådet slöt med att säga, att denna sak är ytterst enkel och klar. Men med den erfarenhet jag har i dylika frågor tror jag icke, att den i afseende på sina följder är så enkel och klar. Ty, som herrarne påminna sig, inkom vid 1887 års riksdag ett förslag till ny lönereglering för skogsstaten. Riksdagen borttog ett af de föreslagna ålderstilläggen, men biföll propositionen i öfrigt oförändrad. Ett eller två år derefter inkom till Riksdagen en ny proposition om beviljande af detta förut afslagna ålderstillägg, emedan, som det hette, man först då kunde beräkna att få revierförändring genomförd. Det lyckades nu också att få igenom detta beslut. Men jag vågar säga, att ännu i denna dag är icke revierförändringen helt och hållet genomförd. Denna sak är alltså icke så enkel och klar, som herr statsrådet påstått.

Herr von Friesen: Jag vill blott upplysa, att, då jag omnämnde Ombergs skogsskola, afsåg jag *den* undervisning, som der meddelas de elever, hvilka genomgå en förberedande kurs för att vinna rätt till inträde vid skogsinstitutet. De nya eleverna måste nemligen först genomgå en ettårig kurs å Omberg, och detta är *ett* skäl, hvarför utskottet ansett, att det vore lämpligt, att institutet förlades på landsbygden, så att elevernas kurs icke behöfde genomgås på två olika ställen.

Herr Ersson i Vestlandaholm: Det har visserligen sagts, att staten 1874 och 1875 icke hade någon egendom, hvartill skogsinstitutet verkligen kunde förläggas, och det har ej heller nu påvisats någon sådan. Jag skall emellertid taga mig friheten nämna en, nemligen Grönbo och Sundbo, som af staten blifvit inköpt. Den omfattar 8000 tunnland, är vackert belägen på 1 $\frac{1}{4}$ mils afstånd från Lindesberg och har alltså ett ganska godt läge, så att både lärare och lärjungar böra kunna trivas.

Det har vidare sagts, att det skulle blifva dyrt att bygga, derest institutet komme att förläggas å landet, men i detta fall skulle så ej blifva förhållandet, ty der finnes en ekonomibyggnad, som kunde användas till bostäder, åt tjenstemännen och man behöfde endast bygga lokaler för institutet. Vidare ber jag att få säga, att, om skogsinstitutet förlades dit eller till något annat ställe på landsbygden, åtskilliga besparingar kunde göras. Så t. ex. skulle aflöningen till planteringsvaktare, uppgående till 600 kronor, blifva obehöflig, då det ju på stället finnes skogsvaktare, och vidare skulle anslaget till de praktiska öfningarna, 3,200 kronor, blifva öfverflödigt, emedan man icke behöfde resa från stället, utan hade tillfälle att der anordna de praktiska öfningarna. Slutligen finnes der tillfälle att, om det skulle anses behöfligt, få till billigt pris inköpa större angränsande arealer.

Af dessa skäl skall jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Petersson i Brystorp: Jag skall hembära min tacksamhet till de stadsrepresentanter, som visat så stor omvårdnad om

skogsskötseln, men på samma gång kan jag icke underlåta att säga, att det förefallit mig, som om de talat mera för lärarne än för eleverna.

Jag satt som åhörare i statsutskottet, när denna fråga der var före. Ledamöterna från Första Kammaren framhöllö då förträffligheten af att skolan var förlagd i Stockholm. Men slutresultatet blef, att ingen kan begära, att, när de inhemtat undervisningen här, de skulle ega den nödiga praktiska erfarenheten, utan den måste de sedan inhemta genom resor. Detta måtte väl bevisa, att det icke är fördelaktigt att hafva institutet förlagdt till Stockholm.

Jag har äfven varit i tillfälle att se, huru våra skogar skötas. Och deraf framgår, att det icke är nog att vara med om skogsskötseln en liten del af sommaren, utan det behöfves att deltaga deri äfven på våren.

Man har vidare sagt, att det skulle blifva förskräckligt dyrt att uppföra de för institutet nödiga byggnaderna på landet. Men det är icke sagdt, att några sådana behöfva uppföras. En föregående talare har redan nämnt en egendom, der det redan finnes byggnader, som skulle för detta ändamål kunna användas. Och jag får nu upplysa, att det i min trakt finnes flera ställen, der bruken äro nedlagda, och der storartade byggnader finnas. Jag vet två sådana ställen, som äro till staten hembjudna, och inköpas de, så behöfver man icke draga försorg om några nybyggnader.

Här har äfven framhållits, huru svårt det skulle blifva för eleverna så väl i afseende å kosthåll som i afseende å moral, om institutet förlades till landet. Jag kan dock icke finna någon synnerlig våda här vid lag. Om man går till folkhögskolorna, så har ju ingen klagat öfver dem i nämnda afseenden, utan allt har der gått sin gilla gång.

Jag anser det absolut nödvändigt att, om man önskar uppnå något ändamål med detta institut, sätta den praktiska undervisningen i jembredd med den teoretiska. Här har en talare på stockholmsbänken sagt, att eleverna måste lära sig ett och annat i afseende å svamparne. Ja, kommer det så långt, att man får svamp på träden, då går det sannerligen icke att läsa bort den i Stockholm. Då finnes det icke någon annan utväg än att »sätta yxan till roten».

Jag yrkar bifall till statsutskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till det af herr Lovén under öfverläggningen framställda förslag. Herr talmannen förklarade sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. a af punkt 5 i utlåtandet n:o 8, röstar

Ja;

Andra Kammarens Prot. 1892. N:o 23.

1

Angående
ny stat för
skogs-
institutet.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit det af herr Lovén under öfverläggningen framställda yrkande.

Voteringen visade 135 ja mot 74 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Mom. b) och c).

Biföllos.

Punkterna 6—13.

Biföllos jemväl.

Punkten 14.

*Anående
ifrågasatt
anslag för
offentlig-
görande af
den s. k.
öfverskotts-
placerings-
komiténs
arbeten.*

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 31) hade herr *A. Hedin* föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja till Kongl. Maj:ts disposition ett förslagsanslag å 5,000 kronor för offentliggörande så skyndsamt som möjligt af den s. k. öfverskottsplaceringskomiténs undersökningar och förslag, samt att Riksdagen, vid anmälan om detta beslut, måtte anhålla, att Kongl. Maj:t ville tillse, att komitéarbetet blifve i bokhandeln tillgängligt till så billigt pris, att äfven obemedlade personer utan svårighet kunde förskaffa sig detsamma.

Under förevarande punkt hemstälde emellertid utskottet, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Hedin: Herr talman! Jag har, tack vare de mycket värdefulla och absolut tröstlösa upplysningar, som statsutskottet haft den godheten att meddela, numera icke någon den ringaste anledning att yrka bifall till min motion, och jag har således icke något yrkande att göra. När jag väckte motionen, kunde jag emellertid icke, lika litet som någon annan i statshemligheterna oinvid person, ha någon aning om att förhållandet med den så kallade öfverskottsplaceringskomitén skulle vara sådant, som statsutskottet nu upplyst. Jag hade tvärt om föreställt mig, att den under de flera år den funnits till utvecklat en betydande verksamhet. Särskildt hade jag gjort mig förvissad att, om än denna varit något svag till en början, den skulle ha fått ny kraft, sedan den nuvarande herr statsministern tillträdt sitt höga embete. Jag stödde denna förmodan i synnerhet på ett minnesvärdt uttalande af nuvarande statsministern till Andra Kammarens protokoll den 11 april 1881. Då yttrade herr E. G. Boström följande: »herrar Herslow och Dickson hafva betonat, att man

icke får upptaga skatter för icke existerande behof. Häre är jag fullkomligt ense med dem».

Naturligtvis har jag icke kunnat tänka mig annat, än att det har svidit i årtal i nuvarande herr statsministerns hjerta vid tanken på, att man för icke existerande behof lagt en beskattning på den fattiges oundgängliga lifsförnödenheter, hvilken under de fyra åren 1888—1891 tillfört statskassan en inkomst af 30 millioner kronor. Således, i betraktande af dels den nuvarande herr statsministerns åsigt, som jag nyss citerat efter Andra Kammarens protokoll år 1881, dels de stora summor lifsmedelsbeskattningsmedel, som tillförts statskassan sedan år 1888, kunde jag icke föreställa mig annat, än att den ifrågavarande komitéen, som statsutskottet kallat för »departementskomitéen», skulle hafva arbetat kraftigt och ifrigt för att realisera det program, som förespeglades uti Hans Maj:t Konungens lika ryktbara som minnesvärda diktamen.

Nu har jag emellertid af statsutskottets utlåtande fått tillräckliga upplysningar i frågan. Vi veta att slutet var likt begynnelsen; och det är mig för tillfället nog.

Hans excellens herr statsministern Boström: Med anledning af herr Hedins yttrande ber jag att få nämna, att jag står fortfarande fast vid samma uppfattning som förut, nemligen att upptagande af skatter för icke existerande behof icke är lämpligt. Men jag vill också påstå, att sådant icke heller egt rum. Man kan vara af olika meningar, huru vida den skatteform, som antogs år 1888, är lämplig eller icke. Och det är om den saken, som meningarna städse brutit sig. Men att icke några skatter ha upptagits, som icke varit behöfliga, det lär väl vara alldeles klart för den, som följt och sett statsregleringarna för hvarje år; och att under den tid, som förflutit, sedan jag fick Hans Maj:t Konungens uppdrag att förestå det embete, jag nu innehar, icke någon anledning förefunnits att vidtaga åtgärder, ledande till ytterligare nedsättning af skatterna utöfver hvad som blifvit föreslaget, derom synas mig alla kunna vara ense.

Herr Hedin: Herr talman! Om det fins ett enda obestriddigt faktum uti Sveriges nyaste historia, så är det visserligen det, herr talman, att påläggandet af lifsmedelstullarne år 1888 *icke uti någon mån* motiverades af statskassans behof. Herr statsministern ställer sig nu i en temligen tydlig motsägelse mot Hans Maj:t Konungens namnkunniga diktamen. Der hette det — förmodligen endast i följd af den omständigheten, att Hans Maj:t Konungens dåvarande rådgifvare hade försummat att upplysa Hans Maj:t Konungen om det verkliga förhållandet — att de pålagda skatterna endast i en underordnad grad föranledts af statskassans behof. Detta erkännande gjordes der. Vill man ytterligare göra blott ett litet medgifvande åt sanningen, så kommer det att lyda, att de ifrågavarande skatterna icke i *någon* grad föranleddes af statskassans behof. Det står fast.

Hans excellens herr statsministern Boström: Jag vill endast tillåta mig att göra en erinran mot herr Hedin. Det är ju gifvet,

Angående ifrågasatt anslag för offentliggörande af den s. k. öfverskotts-placeringskomitéens arbeten.

(Forts.)

Angående
ifrågasatt
anslag för
offentlig-
görande af
den s. k.
öfverskotts-
placerings-
komiténs
arbeten.
(Forts.)

att de ifrågavarande skatterna icke kunde för de ändamål, för hvilka de enligt det yttrande, herr Hedin åsyftar, äfven borde afses, omedelbart användas, innan föregående utredning egt rum. Det är allmänt bekant, att sedan den tid, då dessa skatter pålades, utredning pågått och utlåtanden afgifvits, ehuru ännu icke något fullständigt resultat blifvit vunnet. Under denna tid ha emellertid skatterna blifvit använda — meningarna må nu vara delade angående lämpligheten af detta förfaringssätt — till sådana ändamål, för hvilka förut lån upptagits. Häraf torde emellertid framgå, att icke några skatter blifvit upptagna i onödan. För öfrigt är det en erkänd sak, att, när skatterna år 1888 pålades, detta skedde för att upphjelpa jordbrukets betryckta ställning. Jag ber också att få fästa uppmärksamheten uppå, att det bevillningsutskott, som förra året hade att yttra sig i denna sak, medgaf, att jordbrukets ställning år 1888 var sådan, att det visserligen kräfde understöd.

Herr Hedin: Om det förhåller sig så, att dessa tiotals millioner ha blifvit uppslukade uti det nya systemets ginungagap, så utgör det icke i den allra ringaste mån något bevis för, hvad som aldrig i lifvet kan bevisas, att upptagandet af dessa skatter motiverats af statskassans behof. Det är icke sant, att så varit fallet.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af kongl. dramatiska teatern och inköp för statsverkets räkning af fastigheten n:o 41 i kvarteret Blasieholmen.

§ 7.

Herr statsrådet m. m. friherre *F. von Essen* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående pension å allmänna indragningstaten åt aflidne f. d. öfversten och chefen för Skaraborgs regemente m. m. *A. J. Wästfälts* enka, Louise Sofie Wästfelt, född Geijer.

Den kongl. propositionen bordlades.

§ 8.

Afgåfvos nya motioner af:

herr *Elis Nilson*, n:o 195, om ändring i det af Kongl. Maj:t i proposition, n:o 38, föreslagna sätt för anordnande af en förbättrad post- och personförbindelse mellan Sverige och kontinenten; och

herr *E. Beckman*, n:o 196, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande lämpligheten af en lagstiftning i fråga om förliknings- och skiljenämnder mellan arbetare och arbetsgifvare.

Dessa motioner begärdes på bordet och bordlades.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af *dels* utskottets utlåtande n:o 3 rörande Kongl. Maj:ts proposition n:o 28 med förslag till ändrad lydelse af §§ 6, 13, 15, 16, 22 och 28 riksdagsordningen, *dels ock* utskottets utlåtande n:o 4 angående väckta motioner om ändring af §§ 6 och 13 riksdagsordningen äfvensom väckt motion om tillägg till Kongl. Maj:ts berörda förslag;

n:o 7, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 16 regeringsformen äfvensom motion om tillägg till samma § och till § 86 regeringsformen;

n:o 8, i anledning af väckt motion om tillägg till gällande bestämmelser i riksdagsordningen rörande val till Riksdagens Andra Kammare.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,15 e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.